

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2025/26:7

Fredagen den 17 oktober

§ 1 Miljöfrågor

Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för miljö den 18 september 2025

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för miljö den 21 oktober 2025

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Vi inleder EU-nämndens sammanträde. Med oss har vi klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari med medarbetare – hjärtligt välkomna!

Vi börjar med en återrapport.

Anf. 2 Klimat- och miljöminister ROMINA

POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Jag tänkte rapportera lite kort från det första rådsmötet för miljö- och klimatministrarna under det danska ordförandeskapet. Mötet ägde rum den 18 september och var extrainsatt i syfte att anta en allmän riktlinje för EU:s klimatlag samt för att godkänna EU:s nationellt fastställda bidrag inför COP 30.

Flera medlemsstater begärde en vägledande diskussion på Europeiska rådet, och ordförandeskapet bedömde därför att det inte förelåg några förutsättningar för en överenskommelse på det extrainsatta rådsmötet. Som en konsekvens av detta ändrade man dagordningen till lägesrapport respektive riktlinjedebatt för klimatlagen samt godkännandet av en avsiktsförklaring gällande NDC:n. Det var en situation som Sverige inte hade önskat sig, och därför var det flera medlemsstater, inklusive Sverige, som beklagade att man inte kunde anta en allmän riktlinje vid rådsmötet.

Medlemsstaterna ansåg generellt att det här förslaget går i rätt riktning, men ett antal länder såg behov av ytterligare förtydliganden. Majoriteten av medlemsstaterna var generellt positiva eller kunde acceptera möjligheten till att exempelvis använda internationella krediter enligt artikel 6 i Parisavtalet. Ett stort antal medlemsstater, inklusive Sverige, lyfte fram utmaningarna med en nedåtgående trend och variationer i LULUCF-sektorn och välkomnade överlag riktningen i förslaget. Flera medlemsstater lyfte också bördefördelningen, som kallas konvergensen, men väldigt tydligt från helt olika perspektiv. Även detta skapade stora svårigheter för det danska ordförandeskapet.

Kommissionen noterade de här synpunkterna och att de går i riktning mot en landningszon, som man diplomatiskt uttrycker sig, och tanken är nu att förbereda stats- och regeringscheferna inför en konstruktiv debatt om detta vid Europeiska rådet. Ordförandeskapet noterade att flera medlemsstater, inklusive Sverige, lyfter fram att vi måste se till att anta en allmän riktlinje efter Europeiska rådet men inför COP 30 så att det här inte påverkar Europas starka ställning internationellt.

Gällande NDC:n menade kommissionen slutligen att en avsiktsförklaring var en pragmatisk väg framåt som gav EU möjlighet att kommunicera starkt globalt trots att man inte lyckades uppnå det mål man egentligen hade med det här extrainsatta rådsmötet. En majoritet av medlemsstaterna kunde efter ganska många timmar av diskussioner fram och tillbaka godkänna en sådan här avsiktsförklaring som en kompromiss under vissa förutsättningar.

En grupp länder, inklusive Sverige, tryckte väldigt hårt på vikten av att NDC:n ska baseras på klimatlagen och 2040-målet och att den godkänns innan COP 30, medan en annan grupp medlemsstater motarbetade detta. Det fanns också olika åsikter om vilken ambitionsnivå som indikerades med det föreslagna intervallet om 66,3 till 77,2 procent för det indikativa 2035-målet.

Slutligen godkändes avsiktsförklaringen med ett fåtal justeringar, och det var slutet på det mötet.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar så mycket för informationen.

Vi tar oss in på rådsdagordningens punkt 3, Slutsatser om förberedelser inför den 30:e partskonferensen (COP 30) för Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar (UNFCCC).

Anf. 4 Klimat- och miljöminister ROMINA

POURMOKHTARI (L):

På nästa miljöråd, den 21 oktober, ska rådsslutsatser inför COP 30 beslutas. De här rådsslutsatserna vägleder EU:s förhandlingsdelegation och kommunicerar EU:s övergripande budskap, prioriteringar och målsättningar till omvärlden.

Som ni vet antas alla rådsslutsatser av EU med enhällighet och är icke juridiskt bindande. Slutbehandlingen av rådsslutsatstexterna kommer att ske på miljörådet, så jag vill understryka att de här texterna fortfarande kan förändras.

Den centrala förhandlingsfrågan på COP 30 blir den samlade ambitionen i de nya nationellt fastställda bidragen, alltså de nya NDC:erna, som alla länder ska presentera inför COP 30. För svensk och EU:s del är det också centralt att COP 30 blir en plattform för att säkra framsteg i arbetet med att faktiskt också implementera de nya nationellt fastställda bidragen som alla länder presenterar. Framför allt behöver åtgärder för utsläppsminskningar, som vi kom överens om exempelvis på COP 28, utfasning av fossila bränslen och en tredubbling av förnybar energi till 2030 börja återspeglas i de nya klimatplanerna.

Regeringen har också verkat för att de här rådsslutsatserna ska vara koncisa och kärnfulla. Vi vill att budskap ska framgå med en tydlighet om en hög ambition och en ansats med utgångspunkt i brådskan baserat på

vetenskap men också möjligheter utifrån vad klimatomställningen innebär för konkurrenskraften och den ekonomiska tillväxten. Sverige har i förhandlingarna om rådsslutsatserna fått gehör för flera svenska ståndpunkter, bland annat ett mer välkomnande språk gällande klimatomställningens möjligheter för ekonomisk tillväxt, nya jobb och näringslivets viktiga roll i omställningen.

Regeringen kan på rådsmötet ställa sig bakom ett antagande av de föreslagna rådsslutsatserna, då de till stor del reflekterar våra svenska prioriteringar.

Anf. 5 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Tack till ministern för den redogörelsen!

Som vi tidigare har uttryckt i miljö- och jordbruksutskottet vill vi socialdemokrater fortsatt att Sverige ska visa att vi ser att vi behöver 95 procents minskning av klimatutsläppen till 2040. Vi menar att det är värdefullt att Sverige uttrycker det vid rådsmötet för att markera att vi behöver göra mer. Vi menar att det är ett sätt också att lyfta diskussionen från den svagare position som även statsrådet i sin information redogjorde för var problematisk. Vi tror därför att det är otroligt viktigt att det finns länder som är mer ambitiösa och som också uttrycker detta.

Vi skulle därför vilja att man i den svenska ståndpunkten skriver in det men att man också skriver in att regeringen avser att ställa sig bakom rådsslutsatserna. Det är alltså inte så att vi socialdemokrater anser att man ska rösta nej, utan vi anser att det i slutändan, efter påtryckning, ska vara ett enat EU. Vi tror att det är viktigt inför COP 30.

Jag vill även lyfta upp den en diskussion vi hade tidigare om det nya sättet att uttrycka sig från statsrådet i det här och i den svenska ståndpunkten, nämligen att speciellt de stora utsläppen i G20 behöver öka takten. Det står även att alla länder ska nå nettonoll, men vi tycker att man ska lägga till följande: och andra länder som både nu och historiskt har bidragit med stora utsläpp.

Det är viktigt att stora industriutsläppare, exempelvis Bangladesh, också känner trycket, och det finns även rika länder som Singapore och andra som definitivt behöver vara med och göra det här arbetet.

Sedan kan man också fundera på hur man ser på G20. EU är ju med liksom Afrikanska unionen, så det finns ju inte heller inom G20 något slags fördelning att det bara är rika länder som är med, utan man är med som union också. Därför är det lite svårt att förstå varför man så specifikt trycker på G20.

Men om man nu vill göra det så vill vi alltså lägga till följande: och andra länder som både nu och historiskt har bidragit med stora utsläpp.

Det är våra tillägg till den svenska ståndpunkten.

Anf. 6 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Vi står naturligtvis bakom det som vi tidigare har sagt, men i det här specifika fallet under diskussionen i går hade vi en avvikande ståndpunkt som jag vill lyfta, och det är helt enkelt att vi vill ändra texten lite i det andra stycket till: Regeringen anser att det globala klimatarbetet bör präglas av en hög ambition och en ansats med utgångspunkt i brädska baserat på vetenskapen och möjligheter utifrån vad den gröna omställningen skapar för möjligheter för konkurrenskraften och tillväxten

kopplat till teknologiutveckling och nya arbetstillfällen, speciellt för svenska och europeiska företag.

Det är den avvikande ståndpunkt som jag vill anmäla.

Anf. 7 ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V):

Ordförande! Jag skulle vilja anmäla en avvikande ståndpunkt med hänvisning till vår avvikande ståndpunkt i miljö- och jordbruksutskottet.

Vänsterpartiet anser att det är beklagligt att hela processen med att besluta om EU:s 2040-mål har blivit försenad samt att det försenar arbetet med att besluta om EU:s samlade ståndpunkt inför COP 30.

Anf. 8 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Det kanske inte är någon överraskning att även vi i Miljöpartiet har en avvikande ståndpunkt, som vi har redogjort för i miljö- och jordbruksutskottet.

Lite kortfattat instämmer vi i det som Socialdemokraterna framförde vad gäller G20, nämligen att länder med historiskt och nuvarande höga utsläpp har ett särskilt ansvar för att höja takten i omställningen.

Vi tycker också att det är bra om man kan koppla klimatkrisen mer till förlusten av biologisk mångfald, föroreningar och land-, vatten- och havsförstörelse.

Vi vill också betona 95-procentsmålet, alltså att utsläppen inom EU ska minska med 95 procent till 2040, och för att lyckas med det måste man se till att jobba *med* naturen och inte mot den, alltså öka kolsänkorna som ska vara större än de kvarvarande utsläppen och se även till att omställningen är rättvis och inkluderande för att ta oss hela vägen till nettonoll.

Vi tycker också att man borde betona utfasningen av fossila subventioner och sätta ett slutdatum för användningen av fossila bränslen. Det vore väldigt bra att vara så konkret som möjligt även på dessa punkter.

Anf. 9 Klimat- och miljöminister ROMINA

POURMOKHTARI (L):

Frågan om hur vi resonerar kring G20 och vilka länder som bär ett tyngre ansvar för omställningen från fossila utsläpp till rena samhällen har kommit upp tidigare i EU-nämnden, och om jag inte missminner mig var det även då i samband med rådsslutsatser som vi diskuterade detta. Även vid det tillfället tror jag att det var Socialdemokraternas ledamot Jytte Guteland som lyfte upp liknande ståndpunkter.

Jag vill återigen trycka på att det finns ett väldigt tydligt skäl till att regeringen lyfter upp just G20 som särskilt ansvariga, och det är att det finns en otroligt stor spänning på plats under de här förhandlingarna, där länder som är utvecklingsländer med en svår ekonomisk situation ofta används av makter som inte vill att man ska nå framgångar på dessa möten. Dessa länder, som har stora intressen i den fossila ekonomin och i fossila bränslen, spelar på den här dynamiken och vill utmåla det som att det är EU som är den stora boven som kommer och kräver hög ambition för att era länder ska fortsätta att vara fattiga.

Just Bangladesh är ett utmärkt exempel på ett sådant land, som ofta med väldigt mycket känslor och väldigt mycket ilska på de här förhandlingarna sympatiserar med bilden av att så här gör globala nord för

att trycka till länder som har en tuff ekonomi och som egentligen inte bär det största ansvaret för den situationen vi är i med klimatförändringarna.

Skälet till att regeringen lyfter fram att G20 bär ett särskilt ansvar är att man vill brygga över en ganska hög tröskel i förhandlingarna som motverkar framgång och texter om att fasa ut fossila bränslen. Jag vill återigen nämna att vi är väldigt tydliga med vår ståndpunkt att alla länder måste nå nettonoll, speciellt de stora utsläpparna i G20. Det är alltså bakgrunden till att vi resonerar på det här sättet. Jag kan bara beklaga att det inte finns sympati för den linjen, för den är oerhört viktig i dessa sköra förhandlingar.

Anf. 10 ORDFÖRANDEN:

Vid en snabb titt runt bordet tror jag nog att det finns sympati för den linjen i nämnden som helhet. Det vill jag bara framhålla.

Anf. 11 JYTTE GUTELAND (S):

Vi socialdemokrater insisterar på vår avvikande ståndpunkt som gäller det jag uttryckte tidigare om att vi vill att Sverige tydligt går in med en högre ambition och står för att den bör vara 95 procent. Vi uttrycker även att vi i slutändan skulle önska att Sverige röstar ja. Sist men inte minst har vi gjort ett tillägg som lyder ”och andra länder som både nu och historiskt bidragit med stora utsläpp”. I övrigt fortsätter vi med en text där det står att man speciellt ska sätta press på de stora utsläpparna inom G20.

Vår mening är alltså att det bör göras ett tillägg, men jag noterar att vi inte fick stöd för det.

Anf. 12 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt, med avvikande ståndpunkter anmälda av Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Miljöaspekter av den europeiska världshavspakten: bevarandet av den marina biologiska mångfalden. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 13 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Syftet med behandlingen i miljörådet av havspakten, som kallas Ocean Pact i EU-sammanhang, är att vi ges möjligheten att i en diskussion uppmärksamma dess miljöaspekter. Diskussionen på rådsmötet är isolerad till miljöaspekterna i pakten, som ju omfattar många olika områden.

Jag deltog i juni i FN:s havskonferens i Nice där Europeiska kommissionens ordförande von der Leyen presenterade den europeiska havspakten. Det meddelandet är senaste utvecklingssteget i en kontinuerlig process att utveckla den integrerade havspolitik. Det aktuella meddelandet spänner över sex viktiga prioriteringar som omfattar skydd och återställande av havets hälsa liksom att främja hållbar konkurrenskraft, stödja kust- och ö-samhällen, främja forskning och innovation, förbättra sjöfartsskyddet samt slutligen stärka EU:s världshavsdiplomati.

Regeringen presenterade i juli en faktapromemoria för riksdagen gällande den europeiska världshavspakten. Av den framgår regeringens

preliminära ståndpunkt. Jag kan nämna för den som vill titta särskilt noga på den att FPM-numret är 54.

Framtagandet av rådsslutsatserna gällande havspakten sker under hösten inom General Affairs Council, GAC. Det är Landsbygds- och infrastrukturdepartementet och statsrådet Andreas Carlson som har huvudansvar för det här. Föreslaget datum för rådsbeslut gällande rådsslutsatserna är ännu inte känt.

Av faktagruppromemorian framgår att regeringen välkomnar ambitionerna i meddelandet om havspakten. Regeringen lyfter fram att utgångspunkten i det vidare arbetet med havspakten bör vara en återhållsam användning av naturresurser och en hälsosam miljö, och att det även utgör grunden för en konkurrenskraftig, långsiktig, robust, fossilfri blå ekonomi.

Regeringen noterar att det finns beröringspunkter mellan flera av frågorna som tas upp i havspakten och regeringens inriktning av havsmiljöpolitiken i genomförandet av vår havsmiljöproposition – ett levande hav, ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske. Inte minst ser vi att havspakten lyfter fram betydelsen av att stärka en ekosystembaserad förvaltning. Det är även ett av förslagen i havsmiljöpropositionen och en fråga som vi aktivt tagit upp med kommissionen och med fiskerikommissionären i flera olika sammanhang. Vi är alltså väldigt glada över att betydelsen av ekosystembaserad havsförvaltning framgår så tydligt.

Låt mig nämna tre centrala frågor som framgår av faktagruppromemorian om havspakten som är särskilt relevanta att uppmärksamma vid miljørådet, där vi som sagt isolerat ska diskutera miljöaspekterna.

Det första är att regeringen stöder att havspakten betonar vikten av regionalt samarbete och att Östersjön får en prioriterad roll. Kommissionen har redan vidtagit åtgärder i linje med detta, exempelvis genom att ordna ett möte för miljö- och fiskeministrarna vid Our Baltic Conference i Stockholm. Där deltog jag tillsammans med landsbygdsminister Kullgren och flera svenska europaparlamentariker från olika partier. För att säkerställa en god miljöstatus i våra hav måste man verkligen stärka det havsregionala samarbetet, inte minst i Östersjön och Helcom. Vi tycker alltså att det är väldigt bra att kommissionen lyfter fram detta.

Det andra är att regeringen tycker att det behövs ökad samstämmighet mellan fiskeripolitiken och EU:s miljölagstiftning om man ska lyckas uppnå livskraftiga havsekosystem. Det menar vi är grunden för ett konkurrenskraftigt fiske, för en stark blå ekonomi i EU och för vår livsmedelstrygghet. Revideringen av den gemensamma fiskeripolitiken och av havsmiljödirektivet ger möjlighet att uppmärksamma detta, och havspakten lyfter fram att medlemsländerna behöver påskynda insatser för att uppnå målet att skydda 30 procent av havet. Det är också något regeringen arbetar väldigt aktivt med genom genomförandet av havsmiljöpropositionen.

Det tredje är att regeringen välkomnar att meddelandet föreslår åtgärder utifrån huvudprincipen om en strategi från källa till hav, en försiktighetsprincip, en vetenskapsbaserad strategi för politiska beslut samt en ekosystembaserad strategi. Men låt mig särskilt uppmärksamma att strategin från källa till hav är helt nödvändig om vi ska lyckas säkerställa en god miljöstatus i våra hav. Det handlar inte minst om att koppla ihop arbetet med havspakten med något som exempelvis

vattenresiliensstrategin, som vi också ska diskutera, som minskar övergödningen och risken för att farliga ämnen hamnar i havet.

Inför mötet i miljörådet har ordförandeskapet presenterat ett diskussionsunderlag där man dels frågar om de största utmaningarna och hindren för att säkerställa en god miljöstatus i våra hav, dels ser över vilka delar i havsmiljödirektivet som behövd framöver. Gällande de största utmaningarna och hindren för en god miljöstatus kommer jag att framhålla de tre prioriteringar jag nyss gick igenom.

När det gäller översynen av havsmiljödirektivet ska regeringen inte förekomma den behandlingen utan kan bara uttala oss övergripande i linje med havsmiljöpropositionen och regeringens ståndpunkt gällande havspakten. Det ämnar vi göra.

Anf. 14 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Tack, än en gång, till ministern!

Havspakten är oerhört viktig. Vi socialdemokrater välkomnar den och känner att det är av väldigt stor betydelse att dessa samtal äger rum och att ministrarna inför miljörådsmötet tar ställning till frågorna som handlar om vilka utmaningar och problem man kommer att stöta på. Från vår sida välkomnar vi också prioriteringarna och strategierna som statsrådet lyfte fram muntligt vad gäller de frågorna. Men det skulle vara värdefullt att få lite mer kött på benen och konkretion i vilken typ av utmaningar man möter.

Om man pratar om strategier och vill knyta ihop detta med vattenresiliens som en viktig väg in i havspakten kan det vara värdefullt att ta upp exempelvis PFAS. Det är ju en av de stora föroreningar som inte alla kommer att prata om. Tillsammans med övergödningen är PFAS ett enormt problem för våra kustremsor. Vi vet att PFAS inte sjunker ned i sedimenten utan ligger kvar vid ytan. Det finns rapporter om att surfare är extra utsatta eftersom de bokstavligen surfar i PFAS.

I sådana här sammanhang måste det bli tydligt för övriga aktörer, som kanske inte är lika dedikerade eller insatta, vad det handlar om. Då är det viktigt med lite mer mustiga beskrivningar av vad strategierna innebär. När man kopplar samman det som har att göra med strategier för att minska övergödningen kan man också, tycker vi, lyfta fram konkreta och alltmer växande hot som det från PFAS.

En annan fråga som vi skulle önska att statsrådet särskilt lyfte fram är klimatet. Klimat och energi finns med i en av de sex prioriteringarna, men risken finns att det bara blir en fin bubbla – ungefär som när man pratar om 2030-målen – och något abstrakt som nämns i strategier men som ingen blåser liv i på mötena. Även här skulle vi önska att Sverige lyfter fram klimatet som en av de stora frågorna när det gäller hur haven mår och att temperaturhöjningar får enorm betydelse för arters överlevnad och för havens utveckling i framtiden.

Vi skulle också vilja lyfta fram en konkretion som kan tas med i strategin mot mikroplastföroreningar eller när man pratar om fiske. Det gäller spökfiskenäten som driver runt i våra hav och som det finns ansatser i olika länder att ta sig an. Sverige har försökt göra en del, men det är ett globalt fenomen. Nät driver runt i våra hav och fiskar ut dem tillsammans med industrifisket. Det är helt vansinnigt. Det är en global utmaning som

borde lyftas fram specifikt i samband med antingen plastföreningar eller fiske.

Det var tre konkreta punkter som vi hoppas att Sverige tar upp i dessa diskussioner.

Anf. 15 REBECCA LE MOINE (MP):

Ordförande! Tack till ministern för dragningen!

Vi från Miljöpartiet är glada över detta. Inte minst min kollega Isabella Lövin har kämpat mycket för att få det här på plats. För oss är det viktigt att regeringen är väldigt aktiv i sitt stöd till havslagen. Vi tror att det kommer att behövas allierade, och jag hoppas att regeringen kommer att söka sådana och jobba för att bli starka så att detta genomförs så fort och så bra som möjligt.

Vi vill också skicka med att det är viktigt att det här sedan innehåller bindande regler och principer för att kunna knyta ihop liknande målsättningar i miljölagstiftningen och fiskerilagstiftningen. Om man inte gör det finns det nämligen risk att det stannar vid fina ambitioner.

Vi hoppas också att regeringen tydligt vill signalera att en havslag kan vara räddningen för Östersjön, och att lagen kan verka för att andra länder tar den hänsyn till ekosystemen som vi önskar.

Jag önskar er lycka till med ert arbete att förverkliga detta. Det är skrämmande att följa och läsa de rapporter som kommer om Östersjön. Jag tror att även om det ser mörkt ut måste vi våga tro att med en ansträngning från politiken går det att få liv i våra hav igen. Det kommer att krävas stora insatser, men det är aldrig för sent. Lycka till med denna viktiga implementering!

Anf. 16 ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V):

Ordförande! Vänsterpartiet tycker att inriktningen är bra, men om arbetet ska lyckas måste befintliga regler implementeras och bindande mål införas. Tyvärr saknas konkreta åtgärder mot till exempel överfiske och föreningar.

Jag delar Socialdemokraternas syn på PFAS. Det hade varit intressant att höra hur ministern och regeringen resonerar kring det.

Anf. 17 Klimat- och miljöminister ROMINA

POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Många kloka synpunkter har framförts. Låt mig börja med implementeringen, som ju både Vänsterpartiet och Miljöpartiet tog upp, och behovet av bindande krav, lagar och annat.

Tanken med havspakten är inte minst att den ska vara del av att påbörja en diskussion där man kan komma överens om gemensamma riktlinjer. Om Sverige exempelvis lyckas få starkt gehör för tankarna kring att knyta fiskeripolitiken närmare havsmiljöpolitiken har man lagt grunden för att komma överens om hårdare, bindande regler, men där är vi inte än.

Som jag lyfte fram, herr ordförande, är det exempelvis oerhört viktigt att miljörådet endast diskuterar miljöaspekterna av havspakten och inte andra delar. Då blir det lite klurigt när man exempelvis vill lyfta upp problemen med överfiske, som vi i Sverige är helt överens om att de existerar. Då måste man göra det genom att knyta det till miljöaspekten, för annars kan man helt enkelt inte komma in i den diskussionen.

Det är alltså lite klurigt hur man ska lyckas få gehör för de svenska ståndpunkterna rent strategiskt i det här arbetet. Regeringen kommer dock att delta väldigt aktivt i översynen av havsmiljödirektivet, som ju är den mer reglerande delen av detta arbete. Det finns också flera andra initiativ som relaterar till hur havspakten sedan ska genomföras – alltså genomförandeaspekten av havspakten. Där avser regeringen att delta mycket aktivt.

Jag vill också lyfta fram att jag flera gånger har träffat Europaparlamentarikern Isabella Lövin på de möten som har handlat om att lägga grunden för havspakten. Det fanns ju även ett arbete innan hon kom in i Europaparlamentet nyligen, där den svenska regeringen har deltagit väldigt aktivt. Vi har alltså en väldigt stark svensk röst i det här arbetet. Det tycker jag verkligen är någonting som är väl värt att värna.

Det var även några andra frågor. Jag tänker först och främst lyfta fram att jag helt håller med om de synpunkter som ledamoten Guteland tar upp när det gäller behovet av att påpeka hur klimatet kraftigt påverkar vår havsmiljö. Vill man också göra detta ur en annan aspekt, som miljöminister, kan man inte minst lyfta fram de utmaningar vi har haft i Sverige. Här har det ju främst varit värme som orsakat svårigheter för vår vattentillgång. Det är alltså inte brist på vatten, utan det är temperaturen som har stökat till det i våra system, så att säga.

Vi har alltså många exempel att ta upp när det gäller detta, och det avser vi att göra. Vi kommer också, på samma sätt som vi resonerar i havsmiljöpropositionen, att lyfta fram klimatet även i det här sammanhanget – inte minst när vi särskilt uppmärksammar Östersjön.

Jag nämnde tre prioriteringar som jag ämnar ta upp under behandlingen av havspakten på miljørådet. I den tredje delen planerar jag att lyfta fram frågor som rör tillförsel av farliga ämnen, PFAS och mikroplaster. Jag uttrycker mig något kortare här i EU-nämnden än vad jag kommer att göra på miljørådsmötet, men tanken är att påpeka just detta under den tredje prioriteringen, alltså ”från källa till hav” eller ”from source to sea” som vi säger. Det handlar inte minst om att koppla ihop arbetet med havspakten med exempelvis vattenresiliensstrategin för att kunna minska övergödning och tillförseln av farliga ämnen som PFAS och mikroplaster. Vi kommer att ha en utförligare utläggning om detta på plats under mötet.

Jag tar med mig det som gäller spöknäten. Det framgår inte vilka specifika ordval vi kommer att göra, men jag tar med mig detta. Det är precis som ledamoten säger en väldigt stor problematik. Om vi ska ha nät som tar upp en massa fisk – eller inte ens tar upp den, utan bara tar kål på den – utan att vi ens använder den till något kommer det att vara ett problem framöver. Jag tar alltså med mig det.

Anf. 18 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi kommer nu till dagordningspunkt 5, Slutsatser om den europeiska strategin för vattenresiliens.

Anf. 19 Klimat- och miljöminister ROMINA
POURMOKHTARI (L):

Ordförande! Vid miljørådet ska också rådsslutsatser antas om vattenresiliens baserat på den strategi som kommissionen antog den 4 juni i år. Regeringen välkomnar EU:s vattenresiliensstrategi. Vi menar att vi kommer att kunna bidra i den fortsatta utvecklingen av arbetet med den här strategin också.

Strategin ska stötta medlemsländerna i att både förutse och hantera klimatförändringarnas negativa effekter, såsom torka och översvämning, och har som målsättning att säkerställa en stabil tillgång till vatten för människor, miljö, jordbruk, energiförsörjning och industri. I första hand ska detta ske genom att stimulera åtgärder för ökad vattneffektivitet och förbättra genomförandet av redan befintlig lagstiftning samt genom att rikta offentliga och privata medel mot åtgärder som leder till stärkt vattenresiliens.

Under detta arbete har Sverige drivit flera viktiga åtgärdsområden. Först och främst har vi understrukt vikten av fortsatta åtgärder för att minska övergödning liksom vikten av att minska spridningen av farliga ämnen. Det här är viktigt för att säkerställa kvaliteten på dricksvattnet och för att säkerställa vattentillgång för jordbruket och industrin. Det är också viktigt för ett renare Östersjön, vilket också är av stor betydelse för vårt fiske.

Av särskilt vikt är PFAS. Som framgår av fakta-PM anser regeringen att ett generellt förbud mot PFAS är viktigt för att skydda våra vatten och att fortsatt användning endast bör tillåtas för tillämpningar som är väsentliga för samhället. Regeringen anser även att en översyn av befintlig användning av PFAS i växtskyddsmedel behöver utföras inom ramen för EU:s växtskyddsmedelsförordning.

Det andra gäller att Europa behöver ligga i framkant för att hantera klimatförändringarnas effekter. Genomförandet av den här strategin behöver därför samordnas med exempelvis klimatanpassningsplanen som nu är under utveckling.

Slutligen kommer vi att trycka på vikten av att aviserade finansieringar inom ramen för den här strategin, som berör vattensektorn, är teknikneutrala. Detta är viktigt för att stimulera innovation och för att katalysera privata investeringar. Det är någonting vi ser är av vikt i Sverige och som vi också bär med oss i arbetet med vattenresiliensstrategin.

Vi kan konstatera att vi i det liggande förslaget till rådsslutsatser har fått med alla åtgärdsområden som Sverige har lyft upp i förhandlingsdiskussionerna. Vi är därmed nöjda med resultatet.

Anf. 20 REBECCA LE MOINE (MP):

Ordförande! Vi har från miljö- och jordbruksutskottet anmält en avvikande ståndpunkt. Jag tänkte sammanfatta den med att vi hade önskat att det fanns en tydlig definition av vattenresiliens som kopplar till vattendirektivets krav på god ekologisk status och kemisk status. Att föroreningar och översvämningar i mätbara termer saknas menar vi är en svaghet. Nuvarande rådsslutsats saknar mätbara mål.

Under stycket där PFAS nämns hade vi önskat att vi också kunde framföra att Sverige bör driva på för att PFAS helt ska fasas ut.

Andra delar som vi hade önskat skulle framgå är vikten av naturbaserade lösningar och att detta kopplas till den fleråriga budgetramen för att säkra finansiering samt vikten av att fasa ut miljöskadliga subventioner.

2025/26:7
17 oktober

Anf. 21 ANNA LASSES (C):

Nu sa i och för sig statsrådet att Sverige är för ett förbud mot PFAS, men vi skulle ändå vilja förtydliga detta i ständpunkten så att det står att vill fasa ut PFAS generellt i EU och inte bara för Sverige. Därför lyfter jag upp vår avvikande ständpunkt från miljöutskottet i går.

Anf. 22 ORDFÖRANDEN:

Tack så mycket! Det är ju det talade ordet som gäller, men jag noterar detta.

Anf. 23 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Det är på många sätt en positiv ansats, och vi välkomnar den. Vi tycker även att den svenska ständpunkten i stort är bra.

Jag vill få det sagt att även vi skulle säga att frågan om PFAS är extremt viktig. Det står här att man inte bara ska ta sig an PFAS där det så att säga befinner sig utan också förebygga utsläppskällorna. Kopplingen blir då tydlig till det behov som finns av att stänga av kranen av PFAS som läcker överallt i samhället just nu. Det är ett väldigt förpliktigande ord, detta att det ska förebyggas, för vi ser just nu att det går ut extra stora utsläpp i vattendrag just vid industrier.

Jag var senast i Jönköping och fick där en dragning om alla de vattendrag där PFAS finns i förhöjd mängd och där det går ut i Vättern. I princip alla de fallen ligger industrier bakom – så även om vi har det i konsumentprodukter måste vi också komma åt industrisidan.

Det tycker vi socialdemokrater, så jag vill också ha det sagt i detta sammanhang. I stort står vi dock bakom regeringens ständpunkt.

Anf. 24 Klimat- och miljöminister ROMINA

POURMOKHTARI (L):

Jag måste bara kort påpeka att när den svenska regeringen i den ständpunkt vi tar med oss från Sveriges sida till behandlingen av den här filen lyfter fram att behovet av att åtgärda och förebygga utsläpp av vattenföroreningar, såsom näringsämnen och PFAS, understryks särskilt så menar vi alltså inte bara i Sverige. Eftersom kemikaliepolitiken är europeisk så menar vi att vi ska förbjuda PFAS i EU. Det är helt enkelt den svenska regeringens ständpunkt.

Anf. 25 ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V):

Ordförande! Vänsterpartiet anser att strategin innehåller många viktiga frågor och pekar ut en positiv riktning. Tyvärr saknas bindande åtaganden och tydlig styrning mot målen i strategin. Utan bindande regler riskerar strategin att bara bli tomma ord, och därför anser vi att regeringen bör arbeta för att skärpa strategin i detta avseende.

Vänsterpartiet anser också att revidering av lagstiftning för minskad regelbörda inte får leda till lägre miljökrav. Vi skulle därför vilja anmäla en avvikande ståndpunkt.

Anf. 26 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Nu tycker jag att statsrådet har varit väldigt tydlig, så jag tar bort min avvikande ståndpunkt och ställer mig bakom regeringens.

Anf. 27 Klimat- och miljöminister ROMINA

POURMOKHTARI (L):

Jag vill bara kort påpeka att skälet till att ett reglerande av exempelvis PFAS-tillförsel i våra vatten inte specifikt trycks på med bindande krav i vattenresiliensstrategin ju är just att den är en strategi och inte ett direktiv eller en förordning. Sverige förväntar sig att det ska sättas fram en tydligare reglering av exempelvis PFAS-ämnen i Reachförordningen, som ska revideras under det här året. Jag skulle säga att Sverige där är den klart mest ambitiösa rösten av samtliga EU-länder och att vi från Sverige trycker på väldigt hårt för att omfattningen av PFAS-ämnens reglering i lag med bindande krav ska bli så hög som möjligt.

Jag vill bara för protokollets skull lyfta fram att detta är någonting som regeringen driver på väldigt hårt för, men i det rum där man också kan få gehör för det – vilket inte är i vattenresiliensstrategin, som ju just är bara en strategi.

Anf. 28 ORDFÖRANDEN:

Tack så mycket! Ja, vi är ju väldigt förtjusta i vårt protokoll här i EU-nämnden, så det är jättebra!

Anf. 29 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Tack, ministern, för svaret och engagemanget kring PFAS! Det här engagemanget låter som att man är väldigt inne på och lägger mycket kraft på PFAS och att förbjuda detta. Gäller det då inte bara konsumentledet utan också produktionsledet?

Anf. 30 Klimat- och miljöminister ROMINA

POURMOKHTARI (L):

Ja.

Anf. 31 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt, med avvikande ståndpunkter från Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Vi kommer nu in på dagordningspunkt 6, Övriga frågor.

Anf. 32 Klimat- och miljöminister ROMINA

POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Även här vill jag bara kort – eftersom jag förstår att ni har en skarp tidslinje att förhålla er till – ändå informera om en övrig fråga som jag har tagit initiativ till på kommande miljöråd. Den handlar nämligen om just behovet av att modernisera Reachförordningen. Som ni

möjligen har noterat har kommissionen bekräftat att de behöver se över sitt utkast till revidering av Reachförordningen, och det ser ut som att förslaget återigen har försenats.

2025/26:7
17 oktober

Den här situationen menar jag öppnar ett fönster för Sverige att kunna påverka kommissionen ytterligare. Jag kommer därför att ta tillfället i akt att på rådet påminna om att det här förslaget verkligen behöver trycka på en modernisering och förenkling som kan skydda våra medborgare och vår miljö på ett bättre sätt, och på så vis stärka vår konkurrenskraft. Den här revideringen av Reachförordningen är ju en diskussion om just PFAS där kommissionen nu trycker väldigt hårt på just modernisering och förenkling och där Sverige vill ta tillfället i akt att trycka på att en modern Reachförordning omfattar ett starkare skydd av miljö och hälsa än det vi har i dag.

Jag har också tagit kontakt med mina likasinnade ministerkollegor i hopp om att de ska kunna ge oss ett muntligt stöd. Jag kommer också att samla dem kvällen före mötet för att diskutera de här frågorna och hur vi ska samla oss för att få ett så bra utfall som möjligt. Tanken är alltså att tillsammans skicka en tydlig signal till kommissionen om att en modern Reachförordning kräver att man tar hänsyn till de stora brister som vi har i dag gällande att skydda medborgare och hälsa från exempelvis PFAS-gifter.

Anf. 33 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Tack till miljöministern, som delar med sig av detta!

Jag är personligen väldigt oroad över olika så kallade regelförenklingsinitiativ som tas eftersom många av dem verkar rikta in sig på sådant där det finns miljölagstiftning som inte minst gröna partier har arbetat fram. Reach är en otroligt viktig lagstiftning när det gäller att försöka säkra både hälsa och miljö.

Det känns därför bra att ministern nämner att modernisering utifrån regeringens synsätt handlar om att säkra upp. Men vad ser regeringen för hinder i nuvarande Reach? Vad är det som hindrar konkurrenskraft? Delar regeringen den bild som målas upp av att regelförenkling måste vara någonting som man jobbar med inom Reach?

Anf. 34 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Tack till miljöministern för initiativet! Vi socialdemokrater välkomnar det, och vi tycker verkligen att det är i grevens tid att man nu vill revidera Reach. Det borde ha gjorts för länge sedan. Det är beklagligt att kommissionen förhalar detta, och det är viktigt att det finns medlemsländer som driver på.

Vi ser positivt på att miljöministern nämner hälsa och miljö och inte i första hand tar fasta på Omnibus eller något annat. Just på kemikalieområdet upplever vi att de stora bristerna är att man inte skyddar människors hälsa och inte heller miljön. Det har blivit otroligt ålderdomligt och svagt i förhållande till den enorma innovation som finns på kemikalieområdet. Vi har alla tusentals kemikalier i vår vardag, och vi vet att det påverkar risken för cancer och sköldkörtelsjukdomar. Bebisar och foster drabbas hårt av hormonstörande ämnen och så vidare. PFAS är såklart också en sådan fråga.

Vi ser att det i dag finns cocktaileffekter med Reach som inte omfattas av lagstiftningen, det vill säga att många kemikalier kan tillåtas som tillsammans blir giftiga för oss människor. Detta finns på produktnivå på ett sätt som påverkar stora produkter som exempelvis en bil – jag tar det som exempel, precis som i går. Där kan en liten del som är nära människan vara ytterst giftig, men helheten gör att den ändå hamnar inom Reachförordningen och duger.

Det här kan skada människors hälsa, och vi vet att det också gör det i dag. Vi vet att väldigt många människor får cancer på grund av de kemikalier vi har nära oss och som är konsumentnära.

Det tredje jag vill nämna här – av den rad saker som finns att nämna – är risken för att vi har kemikalier som lanseras och får fäste på marknaden. De befinner sig i vår marknadsekonomi och får verka länge innan de omhändertas.

Det är alltså flera delar som behöver lyftas fram, och vi är väldigt glada för att Sverige tar det här initiativet. Vi uppmanar regeringen att inte huka under den avregleringsagenda som vissa andra länder kommer att ha i sammanhanget.

Anf. 35 Klimat- och miljöminister ROMINA
POURMOKHTARI (L):

Det är många bra synpunkter som lyfts upp här. Vad innebär en regelförenkling? Vissa länder har en väldigt stark röst från sin industri, som vill använda regelförenkling som en ursäkt för att urvattna och försämra innehållet.

Här vill Sverige vara en stark röst för det rakt motsatta. Vi har exempelvis visat från vår regerings sida att vi har kunnat regelförenkla. I och med det förslag på regelförenklingar som finns från utredningar kan vi faktiskt förstärka vår måluppfyllnad gentemot EU-lagar. Vi har alltså kunnat förbättra kvaliteten när vi regelförenklar.

Det här är en situation som är väldigt önskvärd i samband med det här arbetet. Det vi märker är just det som flera ledamöter lyfter upp, nämligen att man använder regelförenkling, modernisering och sådana uttryck som om de skulle vara skäl för att försvaga regleringen.

Ett argument som jag kommer att lyfta upp särskilt och som jag hoppas kommer att kunna locka fler statsråd och ministrar att ställa sig bakom den svenska linjen är just att när vi inte ser till att tydligt följa upp och reglera vår kemikalieanvändning ser vi också till att skapa möjligheter för många av de icke-europeiska produkter som tar sig in på vår marknad. De kommer ofta in genom e-kommers och e-handel. Dessa produkter har noll regeluppfyllnad och regelefterlevnad och skadar våra konsumenter jättemycket. Det är någonting som vi kommer att trycka på i samband med det här för att på olika sätt försöka lyckas påverka bilden av att stärka europeisk konkurrenskraft och europeiska företag. Vi tycker inte att en stark kemikalielagstiftning går emot detta.

Slutligen måste jag nämna att kemikalierreglering och kemikalielagstiftning har funnits mycket längre än gröna partier i Europaparlamentet och Sveriges riksdag. Det här är en fråga som har drivits av många olika partier genom årtionden.

Anf. 36 ORDFÖRANDEN:

Låt mig för egen del tillägga att det också finns omfattande forskning och stöd i statsvetenskapen just för perspektivet att mer reglering inte alltid innebär bättre regeluppfyllnad. Forskningen visar att man till och med genom viss regellättnad, eller framför allt minskad administration och styrning, uppnår bättre måluppfyllnad.

Anf. 37 AIDA BIRINXHIKU (S):

Ordförande! Jag sitter inte i berört utskott där man har diskuterat de här frågorna. Men jag noterar att en annan minister vid EU-nämndens senaste sammanträde lyfte fram att Sveriges regering har som ambition att minska den administrativa bördan för företag med minst 25 procent och att detta ska betraktas som en lägsta nivå med möjlighet till successiv höjning.

Nu när vi ändå är inne på regelförenklingsagendan vill jag bara fråga om ministern och regeringen delar uppfattningen att det här även ska gälla Reach och den typen av lagstiftning. Är det i så fall den lägsta nivå som man kommer att driva också i de frågorna? Det kan vara bra för oppositionen att känna till i så fall.

Anf. 38 Klimat- och miljöminister ROMINA

POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Som jag har försökt lyfta fram finns det vissa krafter som vill använda regelförenkling som en ursäkt för att urvattna de tydliga krav som vi förväntar oss ska komma för att reglera hormonstörande och cancerframkallande ämnen. Det kommer inte Sverige att bidra till.

Sverige menar att en regelförenkling och en urvattnad reglering när det gäller giftiga ämnen som är cancerframkallande och hormonstörande och som kraftigt försämrar människors hälsa och miljö inte är någonting som stärker vår konkurrenskraft. Det är ingenting som stärker vår ekonomi, utan det är tvärtom något som skadar oss och i slutändan också vår ekonomi.

Här ser vi att den svenska industrin är särskilt långt framme med att utveckla alternativa kemikalier. Det gäller alltså innovationsaspekten av detta arbete. På så vis kan vi lyfta upp och stärka svensk industri samtidigt som vi inte bidrar till den bild som vissa länder försöker sätta, där man menar att regelförenkling ska innebära lägre bindande krav. Vi separerar de här delarna tydligt.

I de fall där man tydligt kan argumentera för att uppföljandemekanism, administration och annat endast innebär en tyngre regelbörda och kostnader diskuterar vi gärna dessa frågor från regeringens sida. Men i de fall där regelbördan handlar om att helt enkelt lagmässigt reglera de här ämnena kommer inte regeringen att sätta en sådan agenda i det här fallet.

Anf. 39 AIDA BIRINXHIKU (S):

Tack för förtydligandet! Vi håller med och delar denna syn på en ambitionsnivå. Det jag mer är ute efter rent konkret är detta: Om regeringen generellt sett har en nivå om minst 25 procent och att detta bara ska vara en lägsta nivå – kommer regeringen även att driva den linjen när det kommer till kemikalielagstiftningen? Eller är den per se undantagen från regelförenklingsarbetet enligt den svenska regeringen?

Anf. 40 Klimat- och miljöminister ROMINA
POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! För att svara på det här skulle jag säga att 25 procent är på en total nivå och inte för varje enskild fil, om man ska förhålla sig till den siffra som har nämnts. Det finns säkert filer där den svenska regeringen kommer att driva på för kraftigare regelförenklingar.

Men när det gäller en revidering av Reachförordningen är inte minst också vår industri positiv till en ordentlig reglering av cancerframkallande och hormonstörande ämnen. Det kommer inte regeringen att bidra till urvattningar av, utan tvärtom endast till förstärkningar av.

Anf. 41 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar så mycket för informationen.

Det finns inga fler frågor på rådsdagordningen, så vi tackar statsrådet Pourmokhtari för deltagande vid dagens sammanträde och önskar lycka till vid rådet och trevlig helg när det blir dags.

Anf. 42 Klimat- och miljöminister ROMINA
POURMOKHTARI (L):

Stort tack! Trevlig helg!

Anf. 43 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statsrådet Jessica Rosencrantz och hennes medarbetare hjärtligt välkomna.

Vi börjar med en återrapport.

Anf. 44 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Ordförande! Tack och god morgon! Allmänna rådets senaste möte hölls den 16 september i Bryssel, och jag företrädde Sverige vid mötet. Nämnden har tagit del av de skriftliga återrapporterna, och jag har inget ytterligare att tillägga.

Anf. 45 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar så mycket för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, Den fleråriga budgetramen 2028–2034.

Anf. 46 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Ordförande! Nämnden har tagit del av den kommenterade dagordningen i vilken regeringen ingående beskriver vår ståndpunkt. Låt mig göra några nedslag i ljuset av just nästa rådsmöte.

Allmänna rådets första behandling ägde rum endast två dagar efter att förslaget hade lagts fram den 18 juli. Därefter har de tekniska arbetsgrupperna tagit vid. Hittills under hösten har mycket tid ägnats åt att skapa förståelse för alla delar i detta mycket omfattande paket men också åt att identifiera möjliga element i en framtida så kallad förhandlingsbox.

Förhandlingsboxen är alltså den förhandlingstext som Europeiska rådet till slut ska anta. Det kommer att vara en lång iterativ process innan vi är framme vid det slutliga antagandet. Som ni vet brukar en MFF-förhandling sträcka sig över flera år, men det danska ordförandeskapet arbetar hårt för att föra arbetet med MFF-paketet framåt.

Vid mötet i nästa vecka väntas ordförandeskapet informera ministrarna om det arbete med MFF-paketet som pågår i rådet. Vi ska också ha en diskussion om horisontella aspekter av MFF-förslaget såsom förenkling, förutsägbarhet, genomslag och styrning samt centrala delar av den andra rubriken i förslaget som handlar om konkurrenskraft, välbefinnande och säkerhet.

Ordförandeskapets plan är sedan att återkomma till allmänna rådet i november och diskutera klamrade element under rubrik 1, det som framför allt rör landallokerade medel inom jordbruk, sammanhållning och inrikesfrågor.

Vid allmänna rådet i december planerar ordförandeskapet för att det tredje blocket av förhandlingsboxen ska behandlas, nämligen det under rubrik 3, Globala Europa och rubrik 4, Administration samt EU:s intäkter.

Allt detta görs för att förbereda det första sifferlösa utkastet av förhandlingsboxen, som ska tas upp vid Europeiska rådets möte i december.

Från svensk har vi gett stöd åt ordförandeskapets ambition att driva processen snabbt framåt. Vi bedömer att det är bra att det är danskarna som håller i pennan när den första förhandlingsboxen tas fram. Vi har också gett tydligt stöd till den moderniserade strukturen på budgeten som kommissionen har föreslagit eftersom vi bedömer att den ger bättre förutsättningar för synergieffekter och skalfördelar samt minskad risk för överlappning mellan olika program. Detsamma gäller för möjligheten att omprioritera inom budgetramen när nya behov uppstår.

Men det finns andra röster i rådet som önskar att tempot sänks och som är kritiska till den reformerade strukturen. Här har vi en viktig roll i att ge stöd åt det danska ordförandeskapet gällande processen och åt kommissionen i att försvara förslagets övergripande struktur och inriktning, som också återspeglas i förhandlingsboxen.

Regeringen välkomnar den övergripande ambitionen att förenkla budgeten och öka dess flexibilitet, samtidigt som det är viktigt att säkerställa en tydlig roll för rådet när det gäller att värna den interinstitutionella balansen. Regeringen anser att ökad flexibilitet ska uppnås genom tillräckliga marginaler av icke allokerade medel under en bindande budgetram och incitament för omprioriteringar – inte genom ytterligare utgifter över MFF-taket eller genom förändringar i MFF-taket, vilka båda är avgiftsdrivande. Förutsägbarheten när det gäller medlemsstaternas avgifter behöver värnas.

När det kommer till konkurrenskraftsfrågan anser regeringen att excellens och meritbaserade kriterier ska vara vägledande för beslut om allokering av medel. Regeringen välkomnar också ett ökat fokus på mobilisering av privat kapital via EU-budgeten.

Slutligen: Rättsstatens principer och en förstärkt konditionalitet är en central prioritering för regeringen och något vi har arbetat målmedvetet för under lång tid. Regeringen välkomnar att kommissionens förslag innehåller dessa element, och vi kommer naturligtvis att fortsätta arbeta mycket aktivt med denna fråga tillsammans med likasinnade.

Anf. 47 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Låt mig först säga att vi instämmer i större delen av regeringens ståndpunkt. Särskilt är det viktigt att verkligen understryka detta med rättsstatens principer.

Men med detta sagt funderar vi lite på att man inte vill omförhandla reglerna kring demokratilåset. Vi är väldigt positiva till att vidareutveckla demokratilåset. Det skulle eventuellt kunna kräva vissa omförhandlingar. Detta är en fråga till statsrådet.

I regeringens text här nämns också att man eventuellt kan behöva skära ned på vissa delar. Jag tror att jordbruket nämns som en av dem. Bedömare säger att det förslag som ligger innebär 20 procents nedskärning av CAP. Detta är någonting som vi i Centerpartiet är väldigt skeptiska till. Därför har jag en fråga om detta också.

Flexibilitet och effektivitet är naturligtvis väldigt bra. Samtidigt anser Centerpartiet att budgeten ska vara en europeisk budget med gemensamma pengar som finansierar gemensamma mål. Vi ser en liten risk med denna

Anf. 48 GUNILLA CARLSSON (S):

Jag tackar statsrådet för genomgången.

Detta är ju en inledande fas, och precis som statsrådet säger är det en process som kommer att hålla på ett tag. Vi socialdemokrater vill ändå lägga fram en avvikande ståndpunkt.

När den förra långtidsbudgeten förhandlades lyckades den socialdemokratiska regeringen hålla ned den svenska EU-avgiften och för första gången få på plats en villkorlighetsmekanism som kopplar utbetalningar ur EU:s budget till respekt för rättsstatens principer. Det var viktiga framgångar både för svenska skattebetalare och för hela unionens trovärdighet. Nu går vi alltså in i en ny förhandling med samma grundläggande målsättning: en ansvarsfull budget som stärker Europas och Sveriges trygghet. Precis som förra gången har vi en rad prioriteringar för den svenska positionen i budgetförhandlingarna.

EU-samarbetet bygger på demokrati, frihet och ett oberoende rättsväsende. Inga EU-medel ska gå till länder som bryter mot rättsstatens principer. Vi vill göra det lättare att hålla inne pengar för länder som underminerar våra demokratiska värden och införa en sanktionstrappa där man successivt kan stänga av medlemsstater från fördelar med EU-medlemskapet.

EU:s budget ska hållas stram. Svenska skattebetalare ska inte finansiera andra länders underskott. Den svenska rabatten är nödvändig för att säkerställa ett rättvist och proportionerligt svenskt bidrag till EU:s budget. Gemensam upplåning ska vara ett undantag, och Sverige måste verka för att det inte blir en norm.

Budgeten ska spegla de utmaningar vi står inför de kommande åren. EU:s resurser måste nu användas för att stärka försvarsförmågan, fortsätta stödet till Ukraina och påskynda den gröna omställningen. Nya satsningar måste finansieras genom omprioriteringar och inte genom ökade utgifter.

Skattepolitiken är och ska förbli en nationell kompetens. Vi motsätter oss gemensamma EU-skatter som riskerar att underminera medlemsländernas självbestämmande över skattepolitiken.

Under den förra förhandlingen kunde vi genom samarbete med andra likasinnade länder få igenom våra viktigaste krav. Utan ett långsiktigt alliansbygge med andra medlemsstater kommer Sverige att få det svårt att nå framgång i förhandlingarna, som vi ser det. Ministern nämnde själv att man vill förhandla och få allierade. Mina frågor till ministern är: Vilka länder är det som regeringen har i åtanke? Vad har man för plan för att hitta dessa likasinnade länder?

Anf. 49 ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V):

Ordförande! Vi i Vänsterpartiet är överens med regeringen om huvuddragen, men vi står fast vid vår tidigare avvikande ståndpunkt om att meningen om migrations- och asylpakten ska strykas.

Anf. 50 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Tack, ministern, för föredragningen!

Vi i Miljöpartiet har ju framhållit, och försökt vara konsekventa i det, att MFF:en också måste ta itu med de väldigt stora summor som riktas som subventioner som är klimatskadliga, naturskadliga och miljöskadliga. Detta behöver man ta itu med snabbt. I den här MFF:en skulle det också behöva kartläggas som en följd av de åtaganden som vi har i och med Kunming–Montreal-avtalet. Första steget är att sluta subventionera det som är skadligt för natur, miljö och klimat.

Vi är också oroad över att klimatsatsningarna nu verkar krympa jämfört med tidigare. Vi är oroliga för att den gröna omställningen inte kommer att få den genomförandekraft som den skulle behöva. Det är dock positivt att ministern nämner klimatet bland sina fyra prioriteringar.

Men längre ned, i andra eller tredje stycket, när man nämner vad regeringen anser att EU:s budget ska inriktas på, skriver man bara ut konkurrenskraft, säkerhet, motståndskraft och beredskap. Jag hoppas att det bara handlar om att man har glömt att skriva ”klimat”. Annars får ministern gärna kommentera detta. Jag tolkar det ändå som att det är de fyra punkterna som prioriteras.

Vad gäller migrations- och asylpakten är Miljöpartiets kritik känd sedan tidigare. Vi vill ändå trycka på om att implementeringen måste ske på ett sätt som säkerställer rättssäkerhet i asylprocessen och att mänskliga fri- och rättigheter efterlevs. Det måste också finnas budgetmedel för detta.

Vi är väldigt kritiska till de strategiska partnerskap som EU-kommissionen och flera andra medlemsländer har försökt standardisera. Det har fått skarp kritik från civilsamhället och från människorättsexperter men också från Europeiska ombudsmannen.

Jag har också en fråga kring det välkända faktum att regeringen är kritisk mot nya egna medel. Jag har en fråga om i vilken utsträckning denna kritik gäller även om nya egna-medel-komponenter skulle gynna Sverige finansiellt. Det har exempelvis varit tal om höjda avgifter på icke återvunnen plast. Om detta var en väg att gå skulle Sverige gynnas rent finansiellt. Jag skulle gärna höra ministrarnas syn på detta.

I övrigt har Miljöpartiet en avvikande ståndpunkt, utöver den specifika frågan, vilken kan sammanfattas som att vi menar att det är bristande fokus på miljön – klimatet nämns, men inte naturaspekterna och inte utfasningen av subventionerna – och det som gäller migrationsdelen har jag redan varit inne på.

Anf. 51 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Jag börjar med Anna Lasses och Centerpartiets frågor och kommentarer.

Sverige, om något land, driver på för full konditionalitet vad gäller rättsstatens principer. Det har varit en av våra absolut viktigaste frågor inför den här förhandlingen. Vi har också tillsammans med Finland tillskrivit kommissionen och jobbat väldigt aktivt. Som någon uttryckte det tidigare vill vi ju inte att pengar ska betalas ut till länder som bryter mot rättsstatens principer.

Sedan finns det olika mekanismer för att bygga in konditionaliteten. Villkorlighetsmekanismen, som Anna Lasses fråga handlade om, var en stor seger när den genomdrevs på svenskt initiativ. Vi ser att det kan vara ganska farligt att öppna den förhandlingen igen. Då kan det också bli fråga om ER-enhållighet, och vi vill inte äventyra den framgång som vi redan

har nått genom att få mekanismen på plats. Men vi jobbar på, och vi välkomnar att det nu i budgetförslaget finns flera nya förslag på hur man kan bygga in ytterligare konditionalitet genom andra instrument.

Sedan gällde det moderniseringen från kommissionens sida. Vi välkomnar att budgetförslaget från kommissionen nu på ett bättre sätt återspeglar att vi ska möta de utmaningar som den förra budgeten kanske inte hade i åtanke. Det handlar om säkerhet och försvar och om ännu större fokus på stöd till Ukraina. Det är också fokus på att stärka vår konkurrenskraft och på klimataspekter. Vi ser också att om man vill lägga prioritet på nya områden måste man per definition också göra omprioriteringar i andra delar av budgeten. Vi brukar inte minst lyfta fram sammanhållningspolitiken som ett område där det är möjligt att göra omprioriteringar. Nu innebär kommissionens förslag också en helt ny struktur, där man på ett nytt sätt lägger samman jordbruks- och sammanhållningspolitik och en del andra saker i eller pelare 1.

Det är sant att det sker vissa minskningar, men det är också en annan struktur på det, precis som Anna Lasses fråga inbegriper. I mångt och mycket handlar det om att regeringar ska få större flexibilitet att avgöra vad de vill använda sina medel till. Förslaget från kommissionens sida innebär också att man ska ta sikte på de utmaningar som länder har identifierat i terminen och i andra dokument. Den flexibiliteten välkomnar vi eftersom den ger större möjlighet för länder och för EU att möta de utmaningar vi står inför. Sedan pågår en livlig diskussion om hur CAP och jordbrukspolitiken ska regleras i detalj. Men jag vill understryka att det är bra med flexibiliteten samtidigt som det ganska tydligt beskrivs att regeringar måste ha en öppen process där man involverar regionala aktörer och många andra i beslutsfattandet om vart pengarna ska gå.

Låt mig gå vidare till Socialdemokraternas kommentarer och frågor. Jag håller med om väldigt mycket av det som sades. Den kommenterade dagordningen beskriver som sagt våra ståndpunkter mer i detalj på olika områden. Just den här diskussionen blir lite snävare, för det är ju inte hela budgeten vi diskuterar den här gången.

Vi är helt överens om att vi behöver konditionalitet. Sedan har vi kanske lite olika önskemål om hur den ska se ut. Jag vet att S har en egen modell med en sanktionstrappa. Men vi välkomnar att det är betydligt mer konditionalitet i den här budgeten och att vi i mångt och mycket har fått gehör för de ansträngningar som vi från Sveriges sida har gjort.

Att vi behöver rabatter är också något som vi ständigt återkommer till. Vi behöver en rättvis bördefördelning när det gäller budgeten, som vi uttrycker det. Det kan inte vara så att några få medlemsstater betalar väldigt mycket, utan det måste vara en rimlig fördelning. Där kommer rabatterna självklart in. Vi har också en ståndpunkt som är förankrad i riksdagen sedan tidigare när det gäller det stora MFF-paketet.

Vilka allierade har vi då? Vi har olika allierade i olika sakfrågor. Dels är vi ett antal rabattländer som tycker att rabatterna har sin plats. Dels är vi ett antal länder som driver på för att EU-budgeten inte ska få expandera hur som helst. Vi brukar ofta nämna att bland dessa länder finns Nederländerna, Österrike och Finland och dessutom också Tyskland, vilket ju är intressant eftersom det är den största ekonomin i Europa och ett stort land. Det är bra att vi har en gemensam ingång med dem i detta.

Det finns också andra länder som vi kan dela enstaka gemensamma synpunkter med.

Det finns alltså ett antal länder som tydligt och kraftfullt driver på för att vi inte kan öka på EU:s budget, och dem jobbar vi väldigt nära med. Vi har också samarbete med många länder om till exempel rättsstatens principer och konditionaliteten.

Jag uppfattade att Vänsterpartiet har en avvikande ståndpunkt om migrationspakten. Det finns kanske inte mycket mer att säga där. Vi vet att vi inte är helt överens när det gäller det.

När det gäller Miljöpartiets synpunkt står det, precis som Rebecka Le Moine säger, i den kommenterade dagordningen att klimatet är en stor prioritering för regeringen. Och det är det. Vi välkomnar också ambitionerna i förslaget om att ha klimat som en stor och viktig fråga i MFF. Vi ser att man i det nya förslaget till MFF nu går från åtgärder på 30 procent till klimatområdet till att 35 procent ska gå till klimat och miljö.

Vi tycker att det är bra med höga klimat- och miljöambitioner i den nya MFF:en. Sedan får vi analysera exakt vilken siffra det ska läggas på och vilken nivå som är den optimala. Men vi välkomnar att det perspektivet finns med i det nya budgetförslaget och att den ambitionen därmed ökar.

När det gäller migrationspakten och migrationspolitiken ser vi att det är nödvändigt att samarbeta med tredjeland om återvändande och andra viktiga migrationsfrågor.

När det gäller nya egna medel har vi en principiell ingång om att det är problematiskt att blanda in en massa nya egna medel, eftersom det inte finns några gratispengar. Det är alltså i hög grad pengar som i dag går till exempelvis den nationella budgeten. Till exempel ETS, utsläppshandelssystemet, är pengar som i dag ryms inom den nationella budgeten men som nu föreslås gå delvis till EU:s budget i stället.

Nya skatter föreslås också. Det är problematiskt i sig att det läggs på EU-nivå. Det skulle förmodligen inte heller gynna Sverige.

Vi har också frågan om elavfall. Vi vet inte exakt hur det skulle slå mot olika länder. Det kan också bero på att länder räknar på olika sätt. Det är alltså inte helt uppenbart att vi skulle gynnas av det, även om vi tycker att vi är duktiga.

Man kan säkert göra en mer detaljerad analys av flera av dessa frågor. Men vår principiella ingång är att man ska använda den bni-baserade avgiften som grund för vad länderna betalar in. Att öppna upp för en massa nya egna medel eller EU-skatter ser vi som mycket problematiskt.

Där ska också sägas att länder kan säga att de vill ha egna medel. Men det verkar vara väldigt svårt att komma överens om vilka egna medel det ska vara. Olika länder vill ha helt olika baser.

Anf. 52 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Jag tackar så mycket för svaren.

När det gäller demokratilåset och möjligheten att se över det förstår jag verkligen regeringens och alla länders dilemma. Det finns en problematik i att man då eventuellt behöver fatta enhälliga beslut med allt vad det innebär. Men det är ett stort problem att man skulle behöva ändra saker men att det inte går på grund av att det krävs enighet. Där vill jag verkligen göra ett starkt medskick. Jag vet att regeringen jobbar med detta, men jag undrar fortfarande hur vi kommer runt detta med enighet, så att vi kan

öppna för olika beslut för att göra nödvändiga reformer. Det här är ett sådant.

Jag tror som sagt att det kanske eventuellt kommer att behöva göras förändringar i partilåset. Men gott så! Man försöker hitta andra vägar runt detta för att öka konditionaliteten.

När det gäller CAP och prioriteringar för pengarna funderade jag först på att anmäla avvikande ståndpunkt. Men jag gör inte det, utan jag vill göra ett slags starkt medskick om att vi verkligen vill se livsmedel och jordbruk som en del av beredskapen och att man därför inte ska vara för hastig med att eventuellt skära ned ytterligare, utöver de redan aviserade 20 procenten. Jag tror helt enkelt att vi behöver dessa medel till just livsmedelsproduktion och jordbruksproduktion.

I fråga om flexibiliteten och det nationella handlar det mer om att ha koll på hur detta påverkar det regionala och lokala inflytandet, så att det blir en god balans där.

Jag vill också lägga till det som jag har sagt ett par gånger nu: Vi står naturligtvis bakom en restriktiv budget men med brasklappen att det ska finnas möjlighet till viss expansion om det krävs på grund av Rysslands invasion av Ukraina. Men då ska det vara dedikerat till just det ändamålet.

Anf. 53 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag tackar ministern för svaret.

Jag tänker på debatten om betesrätten. Hur den löstes var ett talande exempel på att man inte vill riskera att svenska bönder blir utkonkurrerade men samtidigt inte vill tumma på till exempel djurvelfärd.

Jag ser många av de konflikter och orosmoln som finns, och jag förstår dem. Jag tror att CAP:en är nyckeln för att kunna lösa ut många av dessa konflikter. Det talas en del om biokrediter och kolkrediter, vilket jag sympatiserar med. Jag hoppas att de kan komma på plats så snart som möjligt för att gynna till exempel svensk livsmedelsindustri och skogsindustri.

Men jag brukar ändå föra fram att det är viktigt att börja rikta om det som skadar naturen, miljön och klimatet till det som faktiskt gynnar dem. Då kommer pengarna också att riktas till många svenska företag, som ligger i framkant.

Jag instämmer med Anna Lasses om vikten av att koppla ihop beredskapsfrågorna med detta. De blir i slutänden miljöfrågor om hur vi kan ta fram och främja till exempel livsmedelsproduktion.

Jag instämmer även i det Anna Lasses framförde om Ukraina. Vi tycker också att det är viktigt. Ukraina måste komma först.

Vad gäller svaret om egna medel hoppas jag ändå att regeringen gör sådana analyser. Jag tror att Sverige ändå skulle kunna gynnas rent finansiellt, oavsett principiella åsikter om detta. Skulle det inte gå Sveriges väg tycker jag att det kan vara bra att göra dessa analyser, också för att se hur Sverige kan stå som en vinnare rent finansiellt.

Vad gäller MFF:ens omfattning och miljöåtaganden är det lite svårt att räkna på och följa hur stora åtagandena har varit på miljö- och klimatområdet. Uppskattningsvis 30–34 procent har enligt den innevarande MFF:en satsats på klimatet. Och ministern nämner 35 procent. Det är bra. Men enligt de siffror jag har sett verkar det som att det

minskar något i reda pengar, även om andelen verkar stå sig någorlunda väl.

Med det sagt är det viktiga hur man inom CAP:en kan styra om subventioner som i dag inte gynnar svenska företag, till exempel livsmedelsproducenter, till att gynna dem som verkligen ligger i framkant. Där är djurvälfaerden också en superviktig komponent och något som vi ska försöka vara kreativa kring, för att man ska kunna gynna och stå fast vid en hög djurvälfaerd.

Anf. 54 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Jag håller helt med om Centerpartiets och delvis även Miljöpartiets poäng när det gäller livsmedelsförsörjningen som en del av beredskapen. Det är klart att Sverige tillsammans med Finland för in inte minst de här perspektiven ganska ofta när vi diskuterar försvar och säkerhet. Det handlar om det militära, men det handlar också mycket om många andra komponenter. Jag tror att vi i Sverige delvis är vana vid att tänka på ett annat sätt kring hela samhällets beredskap. Och Finland har länge stuckit ut på livsmedelsförsörjningsfronten.

Livsmedelsförsörjningen är absolut en jätteviktig fråga kopplat till både CAP:en och beredskapen och fyller en viktig funktion där. Det har vi absolut med oss.

Vi var också inne på att vi när det gäller regionernas inflytande förväntar oss att även om det enligt det här förslaget är nationella regeringar som fattar många av besluten måste man göra det i dialog med många andra aktörer, inklusive de regionala.

När det gäller stödet till Ukraina kan jag bara hålla med. Jag tror att det är uppenbart vid det här laget. Sverige ligger i framkant och tar ledarskap tillsammans med de andra nordisk-baltiska länderna vad gäller stödet till Ukraina. Vi kommer alltid att pusha för att stödet till Ukraina måste vara en central del, både från svensk sida och från EU-budgeten. Det är något som vi hela tiden trycker på för. Och jag är glad för att vi har en bred och stor samsyn i Sveriges riksdag om det.

När det gäller miljö och klimat vet jag inte exakt vilka beräkningar Rebecka Le Moine syftar på. Men det beskrivs i kommissionens förslag att avsikten är att 35 procent ska gå till klimat och miljö. Allt beror på vilka åtgärder man räknar in. Men jag vill säga igen att vi välkomnar att det finns en stark ambition och vilja för att klimatet och miljön ska vara prioriterade i budgeten.

Sedan finns det många andra parallella diskussioner, till exempel om ett nytt utsläppsmål. Där stöder vi också kommissionens förslag om att minska utsläppen med 90 procent till 2040. Det måste såklart sedan speglas i konkreta åtgärder.

När det gäller egna medel är det klart att vi ska göra analyser. För att säga det uppenbara kan det säkert finnas något eget medel som potentiellt skulle kunna gynna Sverige ekonomiskt. Det kan vi väl vara ärliga med och säga. Sedan är det inte alltid helt uppenbart vilket som skulle kunna gynna oss.

Elavfallsfrågan är ett bra sådant exempel. Det beror nämligen också på hur länder räknar. Vi har lärt oss av andra sammanhang att vi tycker att vi är väldigt långt framme, men sedan visar det sig att vi också är väldigt bra

på att räkna. Det gör att det inte alltid avspeglas utan att andra länder till och med kommer ut som bättre.

Det kan dock finnas egna medel som på sista raden kan gynna oss. Det ska man ha med sig. Samtidigt är vår ingång i diskussionen, särskilt i ett så här tidigt skede, just det principiella. Den bni-baserade avgiften ska vara grunden, och det finns inte anledning att börja introducera en massa nya egna medel. Det finns i grund och botten inte några gratispengar.

Anf. 55 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med avvikande ståndpunkt från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Om statsrådet undrar varför vi i EU-nämnden verkar lite disträa och tittar i våra mobiltelefoner beror det på att vi inser att vi just har missat chansen att gratulera Romina Pourmokhtari till tillökningen. Den flashen kom nu. Vi får föra gratulationerna till protokollet och ber statsrådet Rosencrantz att vidareförmedla detta till Romina Pourmokhtari.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Omnibuspaketet om förenkling av lagstiftningen.

Anf. 56 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Under den här dagordningspunkten ska rådet få en presentation av läget i förhandlingarna gällande omnibuspaketet om regelförenkling. Hittills har EU-kommissionen lagt fram sex omnibuspaket om förenkling.

Det går snabbt framåt i förhandlingarna. Ett paket är redan i hamn, då en överenskommelse har nåtts mellan medlagstiftarna om InvestEU. Två paket förhandlas det nu om i rådet: kemikaliepaketet samt försvarspaketet. Tre paket befinner sig i trepartssamtal: paketet om hållbarhet, den gemensamma jordbrukspolitiken och digitalisering, small mid-caps.

Regeringen välkomnar den ambition som det danska ordförandeskapet har för att komma vidare i förhandlingsarbetet och EU-kommissionens ambition gällande regelförenkling.

Regeringen ser mycket positivt på den senaste tidens förenklingsgiv inom EU och det fokus som läggs på minskad regelbörda för våra företag. Regeringen är mycket aktiv och har lagt egna konkreta förenklingsförslag på bordet, 63 stycken för att vara exakt.

I de fortsatta förhandlingarna om omnibuspaketet om regelförenkling kommer regeringen fortsatt att ha en i grunden mycket positiv ansats och driva på för en målmedveten och effektiv hantering av detta avgörande element i konkurrenskraftsagendan.

Anf. 57 AIDA BIRINXHIKU (S):

Ministern! Vi socialdemokrater skulle vilja följa upp det vi tidigare har sagt om regelförenklingsarbetet, både i EU-nämnden och i respektive utskott där detta på olika sätt har varit föremål för överläggningar. Vi tycker att arbetet ska leda till regelförbättringar och inte ske på bekostnad av våra ambitioner när det kommer till klimatomställningen eller skyddet för arbetstagares rättigheter, miljö, konsumenter och hälsa. Jag vill bara förtydliga det.

Jag har också en fråga om regeringens ambitionsnivå under regelförenklingsarbetet. När statsrådet Ebba Busch var på plats fanns det

en diskussion om regeringens ambition om att ha 25 procent som en lägstanivå, alltså att minska företagens börda med minst 25 procent. Man ska lägga det som en lägstanivå med möjlighet till successiv höjning över tid.

När vi ställde frågor om det fick vi svaret att man inte sökte mandat för att fastställa en viss nivå från regeringens håll. Jag vill egentligen bara ha ett förtydligande från statsrådet. Vad är det för ambitionsnivå som regeringen har i den frågan?

Är det att man ska lägga sig på 25 procent? Är det att man ska se 25 procent som en lägsta nivå? Vi har inte framfört vad vi tycker om det i det här skedet. Just nu är vi snarare i ett läge där vi vill veta vilken nivå man lägger sig på från regeringens håll.

Mycket av det arbete som har föregått regelförenklingsagendan handlar om avsaknaden av konsekvensanalyser när det har tillkommit nya regler, vilket vi på sätt och vis kan dela. Den typen av konsekvensanalyser bör föregå en regelförenklingsagenda.

Om nu den svenska regeringen väljer att lägga sig på en nivå som är mer ambitiös än den som exempelvis kommissionen har gett uttryck för vill vi gärna veta vad man baserar den nivån på och vilka olika typer av regelförenklingar det konkret kan handla om så att vi i varje fall framöver kan ha en ansats som bygger på noggranna och välavvägda konsekvensanalyser i detta arbete.

Anf. 58 ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V):

Ordförande! Vänsterpartiet vill, som tidigare, anmäla en avvikande ståndpunkt då vi anser att regeringen inte trycker på tillräckligt för att regelförenklingar inte ska leda till minskande ambitioner när det gäller klimat, miljö och arbetstagares rättigheter.

Anf. 59 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Även Centerpartiet vill lyfta fram den argumentation som vi har haft tidigare och som även finns i tidigare avvikande ståndpunkter.

Generellt kan man säga att det handlar om att målsättningen inte får sänkas när det gäller hållbarhet och klimat. Men det gäller också att Omnibus när det gäller regelförenklingar framför allt ska rikta sig mot och gynna de små aktörerna. Ur ett slags svenskt perspektiv handlar det kanske inte om företag med 200 personer.

Det är de små aktörerna som ska vara i fokus när man gör regelförenklingarna, men det gäller också att målen bibehålls.

Anf. 60 ANNA VIKSTRÖM (S):

Ordförande! Tack, ministern, för föredragningen.

Vi i socialutskottet har också haft information om omnibusärendet kopplat till kosmetikaförordningen. Förordningen om kosmetiska produkter innehåller bland annat ett generellt förbud mot cancerogena, mutagena och reproduktionsstörande ämnen i kosmetika. Det nya förslaget innebär bland annat ändringar avseende det förbud som finns i dag och ändringar i kriterier avseende processen för att införa undantag för dessa ämnen.

Vi socialdemokrater motsätter oss dessa förslag då vi anser att kosmetikaförordningen inte får försvagas. Vi accepterar inte regelföränd-

ringar som kan medföra negativa konsekvenser för folkhälsan inklusive ökade risker för exponering för cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska ämnen.

2025/26:7
17 oktober

Vi är medvetna om att kosmetikaförordningen inte diskuteras i detalj här i dag. Men vi vill ändå lyfta fram det som ett viktigt exempel då det inte fanns med i underlaget att vi hade fått information i socialutskottet.

Anf. 61 REBECCA LE MOINE (MP):

Ordförande! Även vi från Miljöpartiet vill anmäla en avvikande ståndpunkt här. Vi brukar också likt Vänsterpartiet framföra att regelförenklingarna inte i praktiken får innebära avreglering vad gäller miljö, klimat, djurvälstånd och mänskliga rättigheter. Vi tycker i stället att alla dessa värden måste finnas kvar och snarare stärkas. Det är kortfattat en generell avvikande ståndpunkt.

Anf. 62 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Eftersom många frågor var snarlika tänker jag försöka att bemöta dem på en och samma gång och sedan återkomma till någon detalj.

Det är väldigt viktigt att säga att vi tycker att detta är någonting bra. Vi tycker att det är väldigt positivt att EU försöker att ta sig an en enorm regleringsbörda. Vi tror att det genuint är för komplicerat för företag i Europa att starta och växla upp. Det är dessutom alldeles för få som stannar. Det är många som söker sig till exempelvis andra sidan av Atlanten för att hitta kapital.

Det är otroligt viktigt att regelförenklingsagendan genomdrivs. Sedan kan man alltid ha synpunkter på detaljer, vill jag understryka. Jag hör en ganska negativ ansats om allt detta runt bordet. Jag vill bara understryka att jag tror att det är någonting bra som EU och Sverige behöver. Vi kommer att driva på för att regelförenklingsagendan ska genomdrivas men naturligtvis ha synpunkter på vissa detaljer.

När det gäller siffran kan man alltid fundera över vilken exakt procentsiffra vi ska sträva mot vad gäller minskad regelbörda. Vi har välkomnat kommissionens ansats som den sätter upp att minska regelbördan med 25 procent. Om det är den exakta procentsatsen som är den himmelska kan man fundera på. Men ambitionen och riktningen är helt korrekt. Regelbördan måste ned, och den måste ned ganska substantiellt.

Sedan finns det också en särskild målsättning från kommissionens sida, apropå Anna Lasses kommentar som jag håller med om, att regelbördan ska minska ytterligare för de mindre företagen. Där har jag för mig att man sätter upp 35 procent eller någonting liknande som mål. Det är särskilt välkommet.

Jag möter många stora företag som har svårt med regelbördan, och vad har inte då de små? Regeringen välkomnar också ansatsen att vi har ett särskilt fokus på de små och medelstora företagen.

Som jag alltid brukar säga när vi har de här diskussionerna ska vi självklart inte backa på våra klimat- eller miljöambitioner. Men det finns gott om utrymme för regelförenklingar inom fortsatt höga ambitioner på miljö- och klimatområdet.

Det är som sagt inte nödvändigtvis varje ny blankett som ett företag ska fylla i som kommer att rädda klimatet. Det måste också finnas

utrymme för regelförenkling och rapporteringsförenkling även på det området.

När det exempelvis gäller specifikt kemikalielagstiftning och liknande har Sverige alltid en hög ambitionsnivå. Vi välkomnar arbetet som görs inom Reach på olika sätt och driver på för ytterligare bra regleringar om PFAS och andra fenomen som vi vet utgör stora risker. Självklart kommer vi alltid att ha höga ambitionsnivåer här.

Jag vill understryka att just den här dagordningspunkten den här gången egentligen är en lägesrapport där vi ska få en uppdatering av vad som sker i förhandlingarna i stort. Det kommer nog inte att vara platsen där vi går in på varje detalj. Jag stannar där.

Anf. 63 ORDFÖRANDEN:

Mot den bakgrunden hade vi en liknande diskussion med Romina Pourmokhtari alldeles nyss. Vi behöver inte ta den igen, vill jag bara framhålla för dem som har begärt ordet.

Anf. 64 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Nej, det tänkte jag inte. Jag vill egentligen bara understryka att även Centerpartiet naturligtvis tycker att det är oerhört positivt och vill genomföra Omnibus. Det är mer en brasklapp.

Anf. 65 ORDFÖRANDEN:

Med tanke på vår närhet till Storkyrkan känns den alldeles utmärkt.

Anf. 66 AIDA BIRINXHIKU (S):

Också jag vill föra något till protokollet, apropå den tidigare diskussionen om att vi tycker om protokoll här i EU-nämnden och att det framfördes att vi på den här sidan skulle vara negativt inställda till arbetet.

Vi från Socialdemokraterna har snarare betonat att vi ser att det ska leda till ökad strömlinjeformning, harmonisering och att det ska vara lätt att göra rätt. Men eftersom vi är i opposition vill vi kunna se vilka typer av förenklingsåtgärder som det leder till och att de också förgås av en noggrann konsekvensanalys.

Om kommissionen har lagt sig på en viss procentnivå, apropå varför det blir en diskussion om procentnivå, och även presenterat vilka konkreta förslag det kan handla om, och då regeringen väljer sig att lägga sig på en annan mer ambitiös nivå vill vi även veta vad det konkret sett skulle innebära.

Det är därför vi har valt att lyfta fram den frågan när den varit föremål för diskussion här i EU-nämnden.

Anf. 67 ORDFÖRANDEN:

Jag tar inte diskussionen nu, men jag vill göra ett medskick för framtiden. När vi anmäler avvikande ståndpunkter ska de vara formulerade på ett sådant sätt att vi kan tala om för statsrådet vad hon skulle säga annorlunda om hon åker till Bryssel och en av de avvikande ståndpunkterna skulle ha fått stöd.

Det låter när det gäller omnibusdelarna som att vi ligger farligt nära varandra. Jag tänker inte framhärda i detta nu. Men jag gör ett medskick

till hela nämnden för framtiden. När vi anmäler avvikande ståndpunkter är det i syfte att kunna ställa under proposition ett alternativt mandat. Våldigt mycket av det som framhålls vidimeras också av statsrådet. Jag vill bara säga det.

Vi konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med avvikande ståndpunkter från Miljöpartiet, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Socialdemokraterna.

Vi tar oss vidare på rådsdagordningen till punkt 5, Övriga frågor.

Anf. 68 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Det finns inget att säga under Övriga frågor.

Anf. 69 ORDFÖRANDEN:

Då går vi till dagordningspunkt 6, Förberedelser inför Europeiska rådets möte den 23–24 oktober 2025: slutsatser. Det är en diskussion.

Anf. 70 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Den 23–24 oktober träffas stats- och regeringscheferna i Europeiska rådet. Det sker ingen textförhandling av slutsatserna vid allmänna rådet, men medlemsstaterna ges möjlighet att diskutera frågor som de anser är särskilt viktiga.

Nämnden har tagit del av utkastet till slutsatser för Europeiska rådet. Det som står på agendan är Ukraina, Mellanöstern, säkerhet och försvar, konkurrenskraft, den gröna och digitala omställningen, bostäder och migration.

Statsministern återkommer för att samråda om svenska ståndpunkter inför Europeiska rådet. Jag kommer i dag att fokusera på de delar av slutsatserna som vi avser att lyfta fram vid allmänna rådet.

Samtidigt som Ryssland fortsätter att intensifiera sina brutala attacker mot Ukraina måste vi i Europa visa enighet, handlingskraft och beslutsamhet. Ukrainas behov är betydande. Därför har regeringen ökat stödet till Ukraina och fortsätter att uppmana andra att göra detsamma.

Ett långsiktigt och tillräckligt stöd till Ukraina är den viktigaste signalen vi kan sända till Ryssland om att tiden inte är på Rysslands sida. Ukraina hör hemma i EU, och regeringen driver aktivt på för att EU omedelbart svarar på Ukrainas betydande reformframsteg.

EU-anslutningsprocessen fortsätter att vara ett viktigt instrument för att stärka framtidstron, motståndskraften och reformviljan i det ukrainska samhället. Sverige, 25 andra medlemsstater och kommissionen är eniga om att det första förhandlingsklustret måste öppnas omgående. Vi behöver fortsätta att pressa Ungern att sälla sig till konsensus.

Vad gäller Mellanöstern under ER kommer kabinetssekreterare Dag Hartelius att samråda om ståndpunkter inför FAC senare i dag. Jag vill dock säga följande.

Det är mycket välkommet och efterlängtat att Israel och Hamas har kommit överens om den första fasen i en fredsplan som innebär ett slut på stridigheterna. Inflödet av de humanitära insatserna behöver kraftigt öka. Gisslan har släppts, och de kan äntligen återförenas med sina nära och kära, samtidigt som vi delar sorgen med anhöriga till dem som inte kommer tillbaka vid liv.

Efter över två års krig och förödelse finns nu hopp för ett varaktigt slut på kriget i Gaza och det ofattbara lidande för civilbefolkningen det har inneburit. Det krävs obehindrat, säkert och varaktigt humanitärt tillträde för att stoppa den svält som råder. Regeringen anser att EU bör agerat samlat för att stödja dessa ansträngningar och se över hur EU kan bidra.

Att i över två års tid hålla gisslan på det sätt som Hamas har gjort är fruktansvärt och helt oacceptabelt. Hamas måste avväpnas i enlighet med 20-punktsplanen och kan inte ha en plats i ett framtida styre av Gaza.

Regeringen välkomnar de intensifierade internationella ansträngningarna för en tvåstatslösning där EU har en viktig roll att bidra. Dialogen med länder i regionen behöver fortsätta.

Gällande säkerhet och försvar väntas diskussionen dels fokusera på den färdplan som följer upp arbetet med vitboken om europeisk försvarsberedskap 2030 som presenterades i går, dels följa upp tidigare slutsatser om bland annat medlemsstaternas arbete med att åtgärda kritiska förmågegap.

Regeringen välkomnar att en färdplan tagits fram och håller på att analysera denna noggrant inför Europeiska rådet.

Regeringen delar bedömningen att Europas försvarsberedskap och medlemsstaternas försvarsförmåga behöver stärkas mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läget. Det är viktigt att arbetet är medlemsstatsdrivet och utgår från Natos förmågemål.

Vad gäller slutsatser för bostäder välkomnar regeringen syftet med en europeisk plan för överkomliga bostäder och är pådrivande för att en sådan plan ska underlätta för företag inom sektorn och förbättra förutsättningarna för den inre marknaden att skapa det utbud av bostäder som behövs.

Med detta sagt är bostadspolitikerna i grund och botten en nationell angelägenhet, och regeringen är noga med att understryka var gränsen går för kommissionens mandat på området.

Vad gäller konkurrenskraften och den gröna och digitala omställningen är det en viktig diskussion som väntas. Om vi ska klara våra gemensamma utmaningar, stödet till Ukraina, stärkandet av försvarsförmågorna och den gröna och digitala omställningen, måste vi också stärka vår globala konkurrenskraft. Regeringen anser att klimatomställning och konkurrenskraft går hand i hand och att klimatomställningen bör utgöra en motor för att stärka europeisk konkurrenskraft.

Regeringen står bakom kommissionens föreslagna 2040-mål men betonar samtidigt att det måste vara ett realistiskt genomförande där alla medlemsstater bidrar. Inte minst har regeringen varit, och kommer att fortsätta att vara, mycket tydlig vad gäller skogens och det svenska skogsbrukets förutsättningar för att bidra till en konkurrenskraftig omställning, särskilt i ljuset av en växande bioekonomi och en alltjämt hög efterfrågan på svensk skogsråvara. Vidare kräver den gröna och digitala omställningen stora investeringar inte minst i energisystem, innovation och forskning, vilket regeringen menar i första hand behöver ske inom privat kapital. Här behöver EU fortsätta sitt arbete med att fördjupa kapitalmarknadsunionen.

Regeringen verkar också för att EU ska minska regelbördan för företag, ta bort hinder och öka efterlevnaden på den inre marknaden samt stärka handeln med tredjeland.

Slutligen står migration på agendan, och det är välkommet att Europeiska rådet regelbundet får en uppdatering om hur vi kommer framåt i arbetet med att etablera en ansvarsfull och hållbar migrationspolitik i EU. Återvändandet behöver öka, och vi arbetar intensivt i Sverige med detta. Och det behöver kompletteras med likadant arbete inom EU. EU:s regelverk på området behöver förbättras, och att komma framåt med förslaget till återvändandeförordning är därför mycket viktigt.

Anf. 71 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Jag tackar för redogörelsen. Föga överraskande tänkte jag fokusera på utrikesdelarna i mina frågor.

Vi instämmer såklart fullt ut i att det första förhandlingsklustret måste öppnas och påbörjas. Vad är statusen för Ungern? Finns det en öppning? Vilka är vägarna framåt? Kommer vi att ta steget?

Jag går vidare till frågor kopplade till Mellanöstern.

Det är klart att vi alla gläds enormt åt utvecklingen den här veckan. Den levande israeliska gisslan har fått komma hem till sina familjer, och de godtyckligt fängslade palestinska fångarna har också fått komma hem till sina familjer. Det finns nu en vapenvila. Förhoppningsvis kommer humanitärt stöd snart in i Gaza, och så vidare. Det är otroligt glädjande steg, och vi instämmer helt i att vi alla måste fortsätta att verka för detta framåt.

Jag har två frågor. Den ena är hur ministern ser på EU:s bidrag i återuppbyggnaden. Vi hoppas att man nu verkligen kommer in i en återuppbyggnadsfas. Gaza är helt sönderslaget och helt sönderbombat. De medicinska behoven är enorma, och familjerna är helt sönderslagna. Hur ser ministern att EU kommer att verka? Vi anser att det kommer att bli en viktig diskussionen på rådets möte om ett par veckor.

Jag har en fråga om följande formulering: ”Regeringen har beredskap att fortsätta verka för att EU upprätthåller trycket mot den israeliska regeringen att leva upp till sina skyldigheter.” Vad menas med ”har beredskap att fortsätta att verka”?

Med tanke på att de steg som tas nu absolut är viktiga har Israel samtidigt – vad jag vet, kanske har regeringen andra uppgifter – inte backat från E1-planen att utöka bosättningarna på Västbanken och att skapa en regelrätt separering av de palestinska områdena med vad finansministerns kansli har uttryckt som att begrava idén om en självständig palestinsk stat. Vi menar att det måste vara mer än bara ”beredskap” att fortsätta att sätta press på Israel. Ni får gärna utveckla detta.

Anf. 72 ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V):

Ordförande! Vänsterpartiet instämmer i regeringens ståndpunkt när det gäller var gränserna går för kommissionens mandat på området bostäder och bostadspolitik. Det är i grund och botten en nationell angelägenhet. Men vi instämmer inte i regeringens slutsats om offentliga subsidier, och vi anser att statsstödsreglerna behöver justeras. Där anmäler jag avvikande ståndpunkt.

I övrigt vill jag understryka att Vänsterpartiet inte står bakom migrations- och asylpakten. Jag instämmer i de frågor som Socialdemokraterna framförde gällande trycket på den israeliska regeringen.

Anf. 73 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Jag tackar EU-ministern för ståndpunkten.

Jag och Socialdemokraterna skulle vilja ta upp att klimattedelen är för svag i den svenska ståndpunkten. Det är viktigt att Sverige i det här läget agerar som en ambitionshöjare och ledare i diskussionerna om klimatpolitiken. Det är tydligt att det just nu på EU-nivå pågår ett arbete för att försvaga och underminera existerande klimatlagstiftning, det vill säga förhålla och försvåra goda resultat på COP 30. Det här är djupt allvarligt, i strid med forskningen, i strid med Parisavtalet och i förlängningen ett hot mot civilisationer runt om i hela världen – och även negativt för Sverige. Också vi drabbas av klimatförändringarna redan i dag. Det borde vara tydligt för alla med tanke på det extremväder som har drabbat Europa det senaste året. Det har varit förödande för livsmedelsförsörjningen, och nu senast har Västernorrland drabbats av skyfall.

Vi är många som drabbas, och det är verkligen viktigt att säga att det här handlar om mänskligheten. Planeten kommer på olika sätt att fortsätta finnas, men det är vi som kommer att få möta kostnaderna i form av människor på flykt eller att livsmedelsförsörjningen kommer att ändras radikalt. På alla sätt behöver Sverige säga dessa saker igen.

Det är tydligt att det i den här ståndpunkten är oerhört lite procentuellt som handlar om klimat. Ändå är det existentiella frågor, säkerhet och konkurrens som driver på krig och konflikter i världen.

Klimatet nämns med några få meningar i ett kort stycke, men 90 procent av stycket handlar om konkurrenskraft. Vad som är vad kan man tvista om. Det sägs med några ord att den gröna omställningen är bra för Sverige, för europeisk konkurrenskraft, för fler jobb och för tillväxt. Men här blir klimat något nödvändigt ont som inte stör konkurrenskraften. Det är den känslan man får.

Vi borde vända på kuttingen. Det borde handla om att leva upp till Parisavtalet. Parisavtalet nämns över huvud taget inte. Det står följande i en mening: ”För att säkerställa förutsägbarhet anser regeringen att sätta klimatmål inte bör revideras.” Men det är väl inte bara för förutsägbarhet som sätta klimatmål inte ska revideras? Det handlar väl om att leva upp till Parisavtalet? Vi menar att det handlar om existentiella frågor. Vi menar också att ledarskapet måste utövas från EU:s sida. Det är en otroligt svag skrivning.

Ingenstans står det heller något om vilken målnivå man vill sätta för de nationella åtagandena, NDC, som ska förhandlas på klimattoppmötet. Här handlar det bara om att det är angeläget att så snart som möjligt nå en uppgörelse om en ändring av EU:s klimatmål med ett 2040-mål. Men inte med en suck sägs vad för mål vi vill uppnå. Man får känslan av att bara skynda på men att det inte finns en aning om vad det ska skyndas till.

Det här är undermåligt. Det borde vara betydligt mer kraft bakom viljan att ta ledarskapet i klimatfrågan. Det borde sättas ett procentmål. Kommissionen har sagt 90. Vi säger 95. Vi tror att det behövs någon som driver på mer. 90 är den lägre nivån, men 95 skulle visa ledarskap och en vilja att dra.

Meningen som inleds med ”för att säkerställa förutsägbarhet” behöver kompletteras med att det handlar om att leva upp till Parisavtalet.

Jag börjar med utrikesfrågorna. Vad är status för Ukraina? Ungern har inte visat någon vilja till att byta fot. Jag vet att det pågår en massa olika diskussioner, även bilateralt mellan Ukraina och Ungern, men Ungern har alltså inte bytt position.

Vi vet också att det kommer ett ungerskt val snart, och det är uppenbart att frågan spelar in i den valrörelsen. Det är djupt bekymmersamt. Men vad gäller Ungern verkar vi stå där vi står. Sedan diskuteras andra modeller för hur man kan nå framgång, och jag vill understryka att Sverige är öppet för det mesta som innebär att Ukraina rör sig framåt. Men vi är noga med att den process vi i så fall väljer är något som gynnar Ukraina, det vill säga mottas positivt i Ukraina. Det har ju diskuterats olika lösningar; om man kan göra saker där bara 26 länder är med eller på andra sätt. Här har vi en nära dialog med Ukraina, och vi hade en dialog med Moldavien när frågan var uppe nyligen. Hur navigerar vi bäst i detta? Vi är öppna för att titta på andra lösningar som innebär framdrift i Ukrainas medlemskapsprocess. Det är under all kritik att Ungern blockerar detta som ska vara en meritbaserad process. Det kokar dessvärre ned till ingen framgång.

Sedan har vi Mellanöstern. Jag anser att det finns en stor roll för EU att spela. Den återuppbyggnad som nämns är ett sådant exempel. Exakt hur det ska gå till får vi återkomma till, men här ser jag att det finns en roll för EU och Europa att spela.

Sedan var det frågan om beredskap och att sätta ytterligare tryck – eller hur det var formulerat. Just nu är fokus på att den aktuella planen accepteras och att den implementeras på riktigt. Men sedan har Sverige drivit på flera olika andra åtgärder för att sätta press på både Israel och Hamas. De åtgärderna ligger även i fortsättningen på bordet. Det är vad den meningen försöker säga, men precis i denna minut är fokus på implementeringen av planen. Våra förslag om att frysa delar i associeringsavtalet, att sanktionslista extremistiska ministrar och att sätta ytterligare press på Hamas är åtgärder som fortfarande ligger på bordet. Men precis i denna stund är fokus på implementeringen av planen.

Vi har välkomnat att kommissionen har lagt fram flera av förslagen. Utmaningen är att medlemsstaterna i övrigt inte har slutit upp.

Jag stannar där, och jag vet att kabinetssekreteraren mer i detalj kommer att gå in på många av synpunkterna och frågorna alldeles strax.

Vänsterpartiet uppfattade jag anmälde en avvikande ståndpunkt. Jag kommenterar inte det så mycket ytterligare.

Sedan var det klimatet. Låt mig vara tydlig med flera saker. Vi behöver inte bråka om saker där vi i grund och botten är överens. Sverige är ett av de länder som driver på för att ge stöd till EU-kommissionens förslag om att minska utsläppen med 90 procent till 2040. Precis som jag sa i mitt anförande stöder vi kommissionens förslag. Utmaningen här är att det finns ett antal medlemsstater som tycker att vi ska ha lägre mål än de 90 procenten. Här står Sverige tydligt bakom målet om 90 procents minskning till 2040. Varför vi också betonar skyndsamheten i processen är för att vi beklagar att miljørådet inte har fattat beslutet. Vi hade önskat att miljöministern och hennes kollegor på ett tidigare möte i miljørådet hade kunnat fastställa en ambition om att minska utsläppen med 90 procent till 2040. Sedan var det andra länder som ville ha upp frågan på Europeiska rådets dagordning. Det tyckte vi egentligen var lite

problematiskt eftersom vi hade önskat att miljöministrarna kunde reda ut det i god tid till klimattoppmötet. Nu är vi mer satta under press för att hinna leverera något till COP. Vi trycker på för att direkt efter ER, i omedelbar närtid, fatta ett beslut på miljørådets möte som fastslår den nya siffrsatta målnivån för EU och att det utgör underlag för vår NDC till klimattoppmötet. Jag vill understryka att vi ger fullt stöd till EU-kommissionens mål om minskade utsläpp med 90 procent till 2040.

Sedan måste vi också kunna framföra aspekter på hur det här ska gå till på ett realistiskt och genomförbart sätt. Vi återkommer till skogsbrukets roll i omställningen, den viktiga teknikneutrala energipolitiken, att inte lägga en orimlig börda på några få länder utan att alla måste bidra till omställningen. Det är viktiga aspekter som vi måste föra in, samtidigt som vi ger fullt stöd till kommissionens mål.

Hur mycket utrymme vi ger i en kommenterad dagordning handlar också om hur mycket plats vi tror att denna diskussion kommer att ta på ER. Vi hade den här diskussionen på en tidigare nämnd där vi önskade att ledarna inte sinsemellan satt och diskuterade dessa klimatmål i detalj utan överlät det till miljöministrarna. Men nu är det som det är. Vissa länder har velat få upp det på ER, och då kommer vi såklart att ge stöd till kommissionens mål. Men jag tror att det är bra om ledarna i mångt och mycket sedan i nästa steg låter denna diskussion tas av miljöministrarna.

Anf. 75 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Jag ska inte förlänga detta jättemycket utan har bara ett medskick om ett enda litet ord. Det står att regeringen verkar för fortsatt stöd till Ukrainas EU-närmande, men jag hoppas att ministern även kommer att nämna Moldavien i detta sammanhang.

Anf. 76 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag vill tacka Jytte Guteland för hennes inlägg tidigare i diskussionen om klimatet. Det är en av vår tids största frågor, men den får väldigt lite utrymme, inte bara på denna dagordning utan i ståndpunkt efter ståndpunkt när regeringens företrädare åker till möten i Bryssel för att förhandla och diskutera. Jag instämmer i kritiken och i betoningen av brådskan i frågan.

Ännu mer bristfällig är behandlingen av naturfrågorna. De lyser helt med sin frånvaro medan den biologiska mångfalden försvinner i rasande takt. För bara några dagar sedan fick vi en rapport om att korallreven nu är borta. Dem kan man alltså inte visa upp för kommande generationer, för detta händer här och nu. Om dessa existentiella frågor alltid ska villkoras av om de är en motor för EU:s konkurrenskraft, ska vi om svaret blir nej strunta i att låta dem fortsätta finnas för sin skönhets skull och av alla andra anledningar vi kan rada upp? Jag menar att vi inte ska det.

Det är min övertygelse och Miljöpartiets åsikt att vi ska försöka använda vår politiska kraft och vår samarbetsförmåga till att bevara de värden och den skönhet vi vill lämna efter oss. Jag inser att det är vackra ord. Men naturpolitiken lyser de facto starkt med sin frånvaro, och det är en oerhörd sorg. Sverige har ändå skrivit på en motsvarighet till Parisavtalet för naturen, men naturfrågorna letar sig inte in i medvetenheten i vår regering och i det politiska samtalet i den utsträckning de skulle behöva. Alla de åtaganden som finns med i Kunming–Montreal-

avtalet hade behövt genomsyra mycket mer av våra dagordningar och vår aktion.

Jag instämmer i Jytte Gutelands kritik när det gäller klimatet men hade dessutom önskat att man hade viktat biologisk mångfald och klimat lika, för dessa två frågor hänger tätt ihop.

Miljöpartiet vill också anmäla avvikande ståndpunkt när det gäller migrationspakten. Vår ståndpunkt här är välkänd. Vi är kritiska till fokuset på återvändande och hade önskat en mer balanserad skrivning om rättssäkerheten för asylsökande.

Jag tycker också att Socialdemokraterna ställde bra frågor angående EU:s roll i återuppbyggnaden av Gaza.

Vidare kunde jag i den skriftliga ståndpunkten inte utläsa det ministern framförde muntligen om skogssektorn i Sverige. Det är känt att vi har olika syn på skogens roll och hur den ska brukas. För mig är skogen i Sverige, sättet den brukas och hur man bygger industrin kring den också en nyckel för klimatet och de arter som är hotade. Vi säger ja till skogsbruk och skogsindustri men nej till enorma kalhyggen och markberedning. Detta är oerhört skadligt både för de arter som ligger nära existensminimum och för klimatet på kort och lång sikt. Det finns en samsyn om att skogen är viktig, men man behöver tänka om vad gäller hur:et.

Anf. 77 ORDFÖRANDEN:

Jag vill uppmärksamma nämnden på att vi ligger 40 minuter efter i vår tidsplan och att statsrådet måste hinna till ett möte med Irlands EU-minister. Också av respekt för nämndens och kommande föredragandes tid vädjar jag till nämndens samtliga ledamöter och statsrådet att inta en stringent hållning till nämndens uppgift och fokusera på att närma sig vilka avvikande ståndpunkter som ska registreras och hur mandatet ska se ut.

Anf. 78 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Jag ska hörsamma uppmaningen.

Jag tackar EU-ministern för svaret, men Socialdemokraterna vill ändå anmäla avvikande ståndpunkt om 95 procent och att vi vill ha skrivningar om att leva upp till Parisavtalet, en ambition som är viktig att hålla fast vid.

Det som sker är allvarligt. Varje månad och vid varje miljöråd och i andra sammanhang då klimatet diskuteras urvattnas texterna alltmer. Det som tidigare hette Parisavtalet heter nu förutsägbarhet – om det är förutsägbarhet för industrin eller inte är svårt att säga. Det blir svagare och svagare för varje månad och år.

Erika Bjerström, tidigare klimatkorre på SVT, har skrivit boken *Demokratin dör i hettan*, och jag uppmanar alla i regeringen att läsa den. Vi är ett gäng grodor i en kastrull, och de populistiska, nationalistiska och högerextrema krafterna vrider konstant upp temperaturen. Denna liknelse gäller både klimatet och demokratin. Det blir mer och mer normalt. I början känns det bara lite ljummet, och efter ett tag vänjer sig grodorna vid att det blir mer och mer extremt. Det är här vi befinner oss just nu, så jag vill verkligen varna regeringen för att försvaga klimatspråket i enlighet med vad vissa populistiska, rasistiska eller nationalistiska krafter vill. Trump går absolut i denna riktning, men ni sitter också i knät på partier som drar åt detta håll.

Anf. 79 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Jag tackar ministern för svaret.

Vi känner dock en oro för att Israel alltmedan världen fokuserar på 20-punktsplanen, vilket den ska göra, fortsätter att agera oacceptabelt på Västbanken. Israel agerar i rakt motsatt riktning mot ICJ:s rådgivande yttrande, och vi menar därför att trycket på Israel måste fortsätta att vara hårt. Vi tycker att det är bra att förslagen fortsätter att ligga på bordet, men vi tycker att de också ska lyftas från bordet och bli verklighet.

Därför vill jag anmäla den avvikande ståndpunkt vi har anmält många gånger tidigare, nämligen att Sverige ska driva på för att pausa associeringsavtalet med Israel. Vi kommer givetvis också att ta upp detta i samrådet med kabinetssekreteraren.

Anf. 80 ORDFÖRANDEN:

Vågar jag gissa att Centerpartiet och Miljöpartiet stämmer in i detta? Vill Andreas Lennkvist Manriquez tillägga något? Instämmer. Noterat.

Anf. 81 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr ordförande! Givetvis gäller frågan om att driva på för framgång i medlemskapsprocessen både Moldavien och Ukraina.

Utan att gå in i något slags valrörelseretorik, som verkar vara på gång här, kan jag bara konstatera att Sverige inte är problemet vad gäller att sätta ambitiösa klimatmål i EU. Jag kan instämma i Jytte Gutelands beskrivning att det finns länder som har lägre ambitioner och vill sätta lägre klimatmål. Men Sverige är ett av de länder som ligger längst fram när det gäller att stödja kommissionens mål om att minska utsläppen med 90 procent till 2040, för det är viktigt. Vi kan kanske inte på varen ER-dagordning gå in på varen aspekt av biologisk mångfald och liknande, men det är också viktiga frågor. Vi får dock ha respekt för ER-dagordningens väldigt många områden och kan därför inte gå in på detaljer kring allt.

Vad gäller Mellanöstern fortsätter diskussionen på nästa samråd. Låt mig dock vara väldigt tydlig med att vi ser med fortsatt stor oro på det som händer på Västbanken, där bosättningarna och bosättningspolitiken strider mot folkrätten och underminerar förutsättningarna för en framförhandlad tvåstatslösning. I augusti gjorde Sverige tillsammans med flera andra länder ett uttalande som fördömer de aviserade israeliska planerna på att godkänna ytterligare omfattande utbyggnad av bosättningar på Västbanken, inklusive E1-området, och att även dessa planer om de genomförs strider mot folkrätten.

Förslagen finns fortfarande. Problemet är inte Sverige utan att vi inte har alla de medlemsstater som krävs med oss.

Anf. 82 ORDFÖRANDEN:

Med det konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med avvikande ståndpunkter från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet.

Vi går till dagordningspunkt 7, Unionens värden i Ungern – motiverat förslag enligt artikel 7.1 i EU-fördraget.

Anf. 83 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Ordförande! Rådet ska hålla en nionde utfrågning av Ungern gällande respekten för unionens värden och rättsstatens principer inom ramen för EU-fördragets artikel 7. Som ni säkert minns hade vi en sådan utfrågning senast i maj i år.

Mycket har hänt sedan Europaparlamentet aktiverade artikel 7-förfarandet 2018. Kommissionen har tagit initiativ till beslut enligt villkorlighetsförordningen, och rådet har fattat beslut om att hålla inne mer än 6 miljarder euro till skydd för unionsbudgeten. Andra medel inom sammanhållningspolitiken och i återhämtningsfonden har också blockerats med hänvisning till bristande respekt för rättsstatens principer och grundläggande rättigheter. Sammanlagt handlar det om ungefär 18 miljarder euro som fortfarande hålls inne.

Kommissionen har vidare inlett flera mål i EU-domstolen mot Ungern, och Sverige stöder kommissionen i flera av dessa. Vi har bland annat intervenerat i det uppmärksammade mål som gäller den så kallade hbtqi-lagen – eller barnskyddslagen, som ungrarna kallar den. EU-domstolens avgörande, som förväntas komma nu i höst, blir mycket viktigt.

Vi stöder också kommissionen i processen mot Ungern om den så kallade suveränitetslagen. Här har Ungern inrättat en byrå som på oklara grunder utreder och rapporterar om individer, företag och organisationer med utländsk koppling som påstås undergräva Ungerns suveränitet.

Vi delar kommissionens bedömning att ordningen strider mot både EU-medborgarnas ekonomiska frihet och deras rättigheter enligt EU:s stadga. Många andra medlemsstater och även Norge är engagerade.

Ungern antog också i våras en lag som i praktiken gör det olagligt att arrangera och delta i prideevenemang i Ungern. Trots detta deltog över 200 000 personer i pridetåget i Budapest i somras. Även i staden Pécs deltog flera tusen häromveckan i en parad som inte fått tillstånd.

Det är djupt beklagligt att den ungerska verkligheten ser ut så här, och vi är väldigt tydliga med vad vi tycker om detta och deltar som sagt bland annat i målen i EU-domstolen.

Kapitlet om Ungern i årets rättsstatsrapport är dystert läsning. Ungern har gjort framsteg vad gäller domarlöner, men i övrigt kvarstår kritiken från förra året. Låt mig nämna några exempel. Korruptionen är fortfarande utbredd och inga förbättringar sker på medieområdet. Situationen för organisationer i civilsamhället har försämrats, och företag från andra medlemsstater särbehandlas negativt. Det undantagstillstånd, state of danger, som infördes under pandemin och förnyades vid Rysslands angrepp Ukraina har förlängts, vilket undergräver rättssäkerhet och förutsägbarhet.

Allt sammantaget är det tydligt att Ungern inte respekterar rättsstatens principer och grundläggande värden och att man inte heller avser att ändra sitt förhållningssätt. Vid utfrågningen kommer jag därför att tydligt peka på avsaknad av både framsteg och genuin vilja. Regeringens avsikt är att fortsätta att ligga i framkant och aktivt samla stöd för att ta processen vidare.

Anf. 84 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går till dagordningspunkt 8, Övriga frågor.

Anf. 85 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Ordförande! Det kommer att hållas en informell lunchdiskussion om den kommande demokratisköld kommissionen väntas presentera den 12 november. Regeringen välkomnar långsiktiga satsningar på EU-nivå för att stärka motståndskraften mot otillbörlig informationspåverkan. Vi ser behov av att skapa översikt och stärka koordineringen av befintliga initiativ, regelverk, plattformar och kunskap för att motverka otillbörlig informationspåverkan inom EU.

Utifrån svenska erfarenheter av arbete med psykologiskt försvar har vi aktivt bidragit med perspektiv på hur en demokratisköld kan och bör stärka vår gemensamma beredskap och motståndskraft. Starka nationella förmågor är avgörande för ett robust psykologiskt försvar. Vi framhåller även att informationsmiljön inte förhåller sig till landsgränser varför det finns behov att även involvera partnerländer till EU och Nato i en europeisk demokratisköld.

Regeringen understryker löpande att EU-gemensamma värden som demokrati, rättsstatsprinciper och grundläggande fri- och rättigheter ska vara centrala värden i en kommande demokratisköld. Vi är övertygade om att öppna, toleranta och demokratiska samhällen inte endast är viktiga att försvara utan även utgör ett försvar i sig.

Anf. 86 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Med det är vi klara med rådsdagordningen.

Vi tackar statsrådet med medarbetare så mycket för medverkan vid dagens sammanträde med EU-nämnden och önskar lycka till i allmänna rådet. Trevlig helg när det blir dags!

Anf. 87 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Tack detsamma!

Anf. 88 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar kabinettssekreterare Dag Hartelius hjärtligt välkommen till sammanträdet med EU-nämnden.

Vi börjar med återrapporter.

Anf. 89 Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS:

Herr ordförande! EU-nämnden har mottagit en skriftlig återrapportering från rådets möte den 15 juli. Jag har inget att tillägga.

Ett informellt videomöte hölls med EU:s utrikesministrar den 11 augusti, där utrikesministern deltog. På dagordningen stod Rysslands aggression mot Ukraina och Mellanöstern.

Den 29–30 augusti hölls ett informellt så kallat Gymnichmöte i Köpenhamn. Utrikesministern deltog också här. Dagordningen innehöll Rysslands aggression mot Ukraina, ryska frysta tillgångar och Mellanöstern.

Anf. 90 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar så mycket för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt nummer 3, Aktuella frågor.

Anf. 91 Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS:

Rådets nästa möte hålls den 20 oktober i Luxemburg. På dagordningen står aktuella frågor och tre diskussionspunkter – Rysslands aggression mot Ukraina, situationen i Mellanöstern och EU:s relation med de indopacifiska länderna.

Den höga representanten Kaja Kallas väntas som vanligt ta upp olika ämnen under rubriken Aktuella frågor. Även om ståndpunkter i de här frågorna inte ska förankras i riksdagen vill jag säga några ord om vad vi tror kan komma upp.

Vi har fått information om att HRVP har för avsikt att lyfta Sudan, Moldavien och Georgien.

Inbördeskriget i Sudan har pågått sedan april 2023 och har skapat världens största humanitära kris. Utöver det omfattande mänskliga lidandet riskerar kriget att dela landet i två delar och öka regional instabilitet, laglöshet, våldsbejakande extremism och migrationsströmmar.

De medlingsspår som har pågått sedan en tid har så här långt inte gett resultat eftersom parterna inte har visat vilja att sluta fred och eftersom det internationella samfundet inte har varit tillräckligt samordnat.

EU har en viktig roll att spela genom sitt humanitära stöd och omfattande bistånd och genom att söka politiska lösningar och sätta press

på de krigförande parterna. Rådet väntas anta nya rådsslutsatser om Sudan vid FAC:s möte för att ge vägledning för EU:s fortsatta engagemang.

Parlamentsvalet i Moldavien den 28 september genomfördes på ett välordnat och transparent sätt. Resultatet bekräftar ett starkt folkligt stöd för den europeiska vägen. Det är ett viktigt besked som EU nu måste svara upp mot genom att fördjupa sitt stöd till Moldaviens reformagenda under EU-anslutningsprocessen för att stärka landets motståndskraft mot hybrida hot och skydd av demokratiska processer.

Sverige ska fortsätta att vara pådrivande för att Moldavien fullt ut ska få del av de möjligheter som följer av ett trovärdigt medlemskapsperspektiv.

I Georgien har läget försämrats sedan frågan senast togs upp i FAC i juli i år. Den hållning Sverige framförde då gäller fortfarande. Vi behöver bemöta den negativa utvecklingen på ett principfast sätt. Man ska inte kunna dra nytta av EU:s fördelar om man inte lever upp till sina åtaganden. Vi är öppna för en diskussion om en full suspendering av viseringsfriheten liksom för att suspendera EU:s associerings- och frihandelsavtal med Georgien.

EEAS har presenterat ytterligare sanktionsförslag som omfattar medieaktörer som sprider prorysk propaganda och desinformation.

Sverige stöder de här, liksom de tidigare, listningsförslagen, som tyvärr dock blockeras. EU måste samtidigt vara tydlig med att erbjudande till Georgien kvarstår om landet lever upp till sina åtaganden.

Anf. 92 ANNA LASSES (C):

Herr ordförande! Jag ska försöka vara väldigt kortfattad.

När det gäller Georgien har vi ett medskick. Det är att man i diskussionerna ska stå upp för stöd till civilsamhället, helt enkelt för att öka chansen till resiliens i framtiden.

Sedan gäller det Sudan, som verkligen är helvetet på jorden, sida vid sida med Gaza. Om man nu börjar diskutera bistånd och stöd till Sudan från EU:s håll önskar jag att man även ser över om man inte skulle kunna öka utvecklingsbiståndet, i synnerhet med tanke på den ökning av stöd som kommer från Kina och Ryssland i det här området. Detta skulle då göras för att öka resiliensen och för att ge bättre möjligheter för det humanitära biståndet. Det finns ju en utväxling mellan humanitärt bistånd och utvecklingsbistånd. Det är då en önskan från Centerpartiet att man ska se över om inte just de demokratiska EU-länderna skulle kunna bidra mer med utvecklingsbistånd.

Anf. 93 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Jag har lite samma tema som Anna Lasses. Jag vill bara egentligen att regeringen ska känna sitt stöd i fråga om Sudan, för jag vet att utrikesministern i tidigare sammanhang har uttryckt att man anser att EU skulle kunna göra mer för att agera i Sudan. Där vill jag uttrycka vårt stöd. Vi ser gärna att EU tar en mer aktiv roll för att få slut på stridigheterna i Sudan.

Sedan konstaterar jag att det var väldigt många aktuella punkter på den väldigt gedigna dagordningen. Jag hoppas att vi ändå hinner igenom dagordningen.

Anf. 94 Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS:

Jag kan kort kommentera detta. Jag noterar att det handlar om medskick. Medskicket om stöd till georgiska civilsamhället faller i god jord såtillvida att det är en prioritering som Sverige och regeringen gör för egen del. Vi har också prioriterat de aspekterna i diskussionen om att skala ned stödet till georgiska myndigheter. Det har vi helt fasat ut själva, och det har EU också gjort. I stället är det ett ökat stöd till civilsamhället. Det är inte minst viktigt att också försöka stödja oberoende medier och så vidare.

När det gäller att öka stödet till Sudan är det, som nämnades, någonting som Sverige stöder vad gäller EU:s del. Vi kan för egen del konstatera att Sudan är en av de största mottagarna av svenskt humanitärt bistånd. Vi är engagerade i att försöka bistå i den djupa humanitära kris som råder i landet.

Anf. 95 ORDFÖRANDEN:

Vad gäller Georgien har företrädare för det georgiska civilsamhället varit här i Sverige och haft dialog med statssekreteraren Karin Juhlin om hur vi på bästa sätt kan understödja. De får ju alla sina bankkonton frysta. Det är inte det lättaste att få fram de här medlen, åtminstone inte genom den georgiska delen av banksystemet. Det är klart att det är en utmaning. Jag önskar lycka till med den.

Med det tackar vi så mycket för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Rysslands aggression mot Ukraina.

Anf. 96 Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS:

Dagordningens första diskussionspunkt är Rysslands aggression mot Ukraina. Ryssland fortsätter att visa sin uppenbara brist på respekt mot folkrätten, inklusive andra länders suveränitet och territoriella integritet. Den intensifierade ryska aggressionen mot Ukraina med ökade attacker mot civila och mot civil infrastruktur i hela landet visar att Putin helt enkelt inte är intresserad av fred.

De ryska lufrumskränkningarna mot EU-medlemsstater och Natoallierade är ytterligare exempel på Rysslands oacceptabla beteende.

Sveriges politik är tydlig. Vi ska stötta Ukraina militärt, civilt och politiskt så länge som det krävs. Och vi ska öka trycket mot Ryssland.

Regeringen presenterade nyligen det 20:e militära stödpaketet till ett värde av 9,2 miljarder kronor. Med paketet fortsätter regeringen att stärka Ukrainas förmåga inom artilleri, marin krigföring, markstrid, ledning och luftförsvar.

Regeringen har också presenterat ett nytt civilt stödpaket på 1,1 miljard kronor. Det civila stödet går till Ukrainas mest angelägna behov av uppbyggnad och utveckling och till att möta de mest akuta humanitära behoven inför den kommande vintern.

Samtidigt som Ryssland fortsätter att intensifiera sina brutala attacker mot Ukraina måste vi i Europa visa enighet, handlingskraft och beslutsamhet. Ukrainas behov är betydande. Därför har regeringen ökat stödet till Ukraina. Vi uppmanar andra länder att göra detsamma. Alla måste göra mer.

Ett långsiktigt och tillräckligt stöd till Ukraina är den viktigaste

signalen vi kan sända till Ryssland om att tiden inte är på Rysslands sida. Regeringen verkar därför för att EU snabbt ska gå vidare med kommissionens förslag om hur de immobiliserade, det vill säga frysta, ryska centralbankstillgångarna kan användas för ett nytt stöd till Ukraina i enlighet med folkrätten och EU-rätten. Regeringen vill att stödet ska kunna användas för Ukrainas både militära och civila behov.

Förhandlingar om ett 19:e sanktionspaket pågår. Regeringen vill se ett antagande så snart som möjligt. Sverige har varit pådrivande och bidragit aktivt i arbetet. Vi vet att EU:s åtgärder har effekt. Vi ser att Rysslands ekonomi präglas av budgetbegränsningar, minskad ekonomisk aktivitet och ökade risker. Den ryska välfärdsfonden sinar, och den ryska befolkningen står inför ytterligare skattehöjningar.

Regeringen fortsätter att arbeta för ytterligare skärpta sanktioner som ska slå mot sektorer som är avgörande för den ryska krigskassan, däribland ytterligare åtgärder mot landets energiintäkter och mot den ryska skuggflottan.

Regeringen välkomnar arbetet för att ge Ukraina säkerhetsgarantier för att avskräcka en förnyad rysk aggression. EU:s bidrag till dessa blir mycket viktigt, inklusive inom ramen för EU:s militära och civila insatser och stöd till den ukrainska försvarsindustrin. Den långsiktigt hållbara finansieringen av Ukrainas behov kommer att vara en nyckelkomponent i detta.

Ukraina hör hemma i Europa. EU-anslutningsprocessen fortsätter att vara ett viktigt instrument för att stärka framtidsstron, motståndskraften och reformviljan i det ukrainska samhället. Regeringen stöder Ukrainas anslutningsprocess genom stödet till Ukrainas reformarbete, som har gjort betydande framsteg.

Sverige, 25 andra medlemsstater och kommissionen är eniga om att det första förhandlingsklustret måste öppnas omgående. Vi behöver fortsätta att pressa Ungern att sälla sig till konsensus. Vi är också öppna för alternativa lösningar om det krävs, inklusive sådana som underlättar beslutsfattandet vid klusteröppning.

Vi förväntar oss också att frågan om en särskild tribunal för aggressionsbrottet mot Ukraina kommer att tas upp på mötet. Sverige har aktivt deltagit i arbetet med att upprätta tribunalen. Vi stöder att man nu går vidare med de åtgärder som behövs, såsom att få nödvändiga regelverk och budget på plats, för att tribunalen ska kunna påbörja sitt viktiga arbete.

Anf. 97 ANNA LASSES (C):

Herr ordförande! Först vill jag verkligen säga ett stort lycka till när det gäller arbetet med finansiering, de ryska frysta tillgångarna och den särskilda tribunalen. Det är inget konstigt med det.

Sedan är det detta med just Ryssland och Rysslands ekonomi. Vi vet att ett stort problem är den ryska gasen och den ryska oljan. Nu finns det då ett förslag från kommissionen om förbud mot import från den 1 januari 2026 när det gäller själva gasen.

Jag hoppas, och detta är ett starkt medskick, att Sverige kan gå före och även uppmuntra andra länder att verkligen få ett stopp för import av gas men också olja.

Vi är väldigt överens, och vi ger stöd för regeringens inriktning. Vi kan konstatera att Zelenskyj i dag kommer att besöka Vita huset, och i går samtalade Trump i två timmar med president Putin. De ska också inom ett par veckor träffas i Budapest. Det finns alltid lite oroskänslor när den typen av samtal har ägt rum. Det blir väldigt intressant att se vilken typ av möte det blir.

Det är nu otroligt viktigt – jag vet att vi är överens men vill ändå skicka med det – att Ukraina verkligen kan känna EU:s stöd. Därför instämmer vi verkligen i att det är helt bedrövligt att Ungern blockerar öppnandet av det första förhandlingsklustret. Det är otroligt viktigt att EU kan stå bakom Ukraina. Om vi på nytt skulle se att USA börjar vackla måste de kunna känna att de kan luta sig mot EU. Detta är alltså oerhört oroväckande.

Om man ska försöka vara positiv till något verkar det ändå eventuellt kunna röra lite på sig i frågan om de frysta ryska tillgångarna. Skulle kabinetssekreteraren kunna säga något om den diskussionen?

Anf. 99 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS:

Jag noterar medskicket gällande gas och olja. Detta är en fråga som Sverige också tidigare har drivit hårt: att beroendet av rysk energi snarast möjligt ska upphöra helt.

Det är därför så viktigt att det så snart som möjligt kan fattas beslut om det 19:e sanktionspaketet, som nu diskuteras och som tyvärr inte har gått i mål på grund av två medlemsländer, för att få till stånd ett förbud mot import av rysk flytande naturgas från den 1 januari 2027, vilket är ett år tidigare än planerat. Detta är ett komplement till det förslag som kommissionen presenterade i juni 2025. Det innebär också att ett förbud mot import av rörbunden naturgas, LNG, från Ryssland från den 1 januari 2026 kommer att få effekt tidigare.

Vidare innebär det lite nya mekanismer för att öka transparensen, övervakningen och spårbarheten för rysk gas. Det är också viktigt – att man kan detektera eventuella försök till kringvägar och att det ställs krav på medlemsstater som importerar gas eller olja direkt eller indirekt från Ryssland ska inrätta nationella planer.

I går kom vi in i en ny fas av viss osäkerhet om vad som händer närmast, efter Donald Trumps samtal med Vladimir Putin. I dag kommer han att ta emot Zelenskyj i Washington, och vi får se vad som kommer närmast. Det finns ingen fullständig bekräftelse på att det blir ett toppmöte i Budapest eller någon annanstans i närtid; vi vet inte när. Men frågan är ute och skapar naturligtvis stora frågetecken för oss alla. Ingen vet, tror jag, just nu mer exakt vad som kommer att hända, utom möjligen Donald Trump.

Den fortsatta vägen in i EU för Ukraina kommer att fortsätta att vara en av de viktigaste frågorna för EU att driva framåt eftersom det handlar om att skapa långsiktighet och långsiktig integration. Det är också en säkerhetsfaktor och ett sätt att ingjuta hopp och tillit hos den ukrainska befolkningen. Vi kommer alltså att fortsätta arbeta och driva på för att nu finna vägar för att kunna öppna det första klustret med Ukraina i år, liksom, hoppas vi, det första klustret med Moldavien.

När det gäller de frysta tillgångarna har det faktiskt hänt en del sedan sist i och med att först och främst Ursula von der Leyen i ett tal gick ut och var väldigt framåtutad gällande att vi behöver komma framåt i frågan.

Kort därefter gjorde förbundskansler Merz ett uttalande i samma anda. Detta har i sin tur väsentligt ökat trycket. Även om vi inte har ett klart samförstånd än handlar det om att hitta rimliga garantier för att framför allt Belgien ska känna sig tryggt och inte utsatt i den situation som teoretiskt skulle kunna uppstå för dem.

Vi känner alltså att vi har kommit en bra bit på vägen, men vi har fortfarande en del kvar när det gäller till exempel förslag från kommissionen om hur man ska hitta garantier gentemot Belgien när det gäller Euroclear och så vidare. Men en bra bit framåt har vi kommit.

Anf. 100 ORDFÖRANDEN:

Vi konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi tar oss vidare på rådsdagordningen och tar oss till punkt 5, Förbindelserna mellan EU och regionen Indiska oceanen/Stilla havet.

Anf. 101 Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS:

Dagordningens tredje diskussionspunkt är EU:s relation med de indopacifiska länderna. Diskussionen vid rådsmötet förväntas ta sin utgångspunkt i genomförandet av EU:s strategi för samarbete i den indopacifiska regionen. Den lanserades 2021 och har bland annat som mål att stärka EU:s strategiska fokus, närvaro och synlighet i regionen.

Regeringen fäster stor vikt vid strategin, inklusive vikten av ett ökat EU-engagemang, en regelbaserad världsordning, ekonomiskt samarbete, samarbete för grön omställning och säkerhet och försvar.

Nästa EU Indo-Pacific Ministerial Forum, som är det fjärde i ordningen, äger rum i Bryssel den 20–21 november i år. Det andra ministerforumet ägde rum i Stockholm under Sveriges EU-ordförandeskap våren 2023.

I samband med FAC väntas rådsslutsatser antas.

Regeringen anser att samarbetet mellan EU och den indopacifiska regionen har stor geostrategisk och ekonomisk betydelse. Regionen står för två tredjedelar av den globala ekonomiska tillväxten och genererar tillsammans med EU omkring 70 procent av världens handel. De ökade spänningarna i området och globalt påverkar handel, teknologisk utveckling och utrikes- och säkerhetspolitik, vilket understryker behovet för EU och även Sverige av att fördjupa sina partnerskap och stärka den politiska dialogen med regionens aktörer.

Vid rådsmötet avser regeringen att understryka vikten av att EU verkar för att handelsrelationerna mellan EU och den indopacifiska regionen stärks. En av regeringens viktigaste prioriteringar på det handelspolitiska området är att EU sluter nya frihandelsavtal. Dessutom anser regeringen att EU så snart som möjligt bör uppgradera förbindelserna med Asean till att bli ett omfattande strategiskt partnerskap.

Avslutningsvis konstaterar jag att de euroatlantiska och indopacifiska regionerna blir alltmer sammanlänkade när det gäller säkerhet, ekonomi och handel och att vi har mycket att vinna på att utveckla våra relationer.

Anf. 102 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Tack, kabinettssekreteraren, för dragningen!

Det som vi från Miljöpartiet brukar vilja betona är vikten av att ställa tydliga krav gällande mänskliga rättigheter, miljö och klimat och, inte minst, djurvelfärd i dessa avtal. Detta vill jag påpeka som ett medskick.

2025/26:7
17 oktober

Anf. 103 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Även vi tycker såklart att mänskliga rättigheter och miljöaspekter är otroligt viktiga i denna typ av avtal och samarbeten med denna region, liksom att detta lyfts fram i de samtal man för.

Vi tycker att det är väldigt bra att man närmar sig och ökar samarbetet med denna region.

Det jag funderar lite på är Global Gateway. Hur ser regeringen på utvecklingen av den? Vi har ibland fått lite blandade signaler – det är därför jag passar på att fråga. Vad är framtiden för Global Gateway? Hur mycket satsar man på den? Ser man att den kommer att fortsätta framåt? Går det att säga något om Global Gateway?

Anf. 104 Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS:

Tack för medskicken – de är noterade. Jag tror inte att det råder någon oklarhet om att regeringen värderar frågan om demokrati och mänskliga rättigheter högt och även i denna kontext naturligtvis kommer att föra fram sådana frågor.

Global Gateway är, bara som en liten varudeklaration, EU:s strategi för att främja hållbar, smart och säker infrastruktur globalt. Denna konnektivitetsstrategi, som det ju är, lanserades 2021 och har som mål att mobilisera upp till 300 miljarder euro i investeringar mellan 2021 och 2027 – vi börjar alltså närma oss den borte gränsen – genom en så kallad Team Europe-metod, där EU, medlemsländer, utvecklingsbanker, den privata sektorn och civilsamhället samarbetar.

Nu kommer jag till frågan. Regeringen har aktivt främjat Global Gateway som ett sätt för företag att expandera till viktiga marknader i den indopacifiska regionen och för att bidra till förbättrad digital teknik, hållbar energi och transportlösningar men också stärkt hälso- och sjukvård och forskning.

Anf. 105 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då rör vi oss över mot Mellanöstern. Det är dagordningspunkt 6, Situationen i Mellanöstern.

Anf. 106 Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS:

Dagordningens andra diskussionspunkt är situationen i Mellanöstern, där jag konstaterar att utvecklingen för första gången på mycket länge präglas av visst hopp, även om enorma utmaningar kvarstår.

Regeringen välkomnar de amerikanska ansträngningarna och det diplomatiska arbete som gjorts av flera länder i regionen. Överenskommelsen om fredsplanens första fas har inneburit att alla levande i gisslan har släppts efter två år i terroristorganisationen Hamas fångenskap. Det israeliska militära tillbakadragandet har inletts, och den helt nödvändiga införseln av humanitärt bistånd ökar. Den vapenvila som vi så

länge har uppmanat till är på plats. Detta är naturligtvis en utveckling som regeringen välkomnar och vill bidra till, inte minst tillsammans med övriga EU-länder.

Det är viktigt att EU på måndag diskuterar hur unionen på bästa sätt kan bidra, både till att den överenskommelse som nåtts genomförs och till att ytterligare steg tas mot en hållbar politisk lösning.

Först och främst måste överenskommelsen respekteras. Vapenvilan måste upprätthållas och leda till ett varaktigt slut på stridigheterna och på det ofattbara lidandet för civilbefolkningen i Gaza. Alla i gisslan, också de som dödsats eller dött i Hamas fångenskap, måste nu överlämnas till Israel i enlighet med överenskommelsen. Hamas måste avväpnas och kan inte ha en plats i ett framtida styre i Gaza. Regeringen välkomnar att fredsplanen är mycket tydlig när det gäller dessa krav och att länder i regionen ställt sig bakom dem.

Enligt överenskommelsen ska det humanitära biståndet kraftigt öka. Det har redan gjorts vissa framsteg, och FN har kunnat ta sig till delar av Gaza som varit utom räckhåll i månader. Men mycket mer måste göras, och EU behöver följa också denna del av överenskommelsen noga.

FN är redo att leverera hundratals lastbilslaster om dagen, med totalt 190 000 ton nödhjälp de kommande två månaderna, till hela Gazas befolkning. I slutet av september beslutade regeringen att allokera ytterligare 420 miljoner kronor till den humanitära responsen. Sveriges humanitära partner har kapacitet och resurser på plats, men för att de ska kunna nå fram krävs nu ett obehindrat humanitärt tillträde. Det innebär öppna gränsövergångar, säkerhet för humanitära aktörer och lyfta restriktioner för alla typer av nödhjälp och nödvändig utrustning. Israel har enligt den internationella humanitära rätten ett särskilt ansvar för att civilbefolkningens behov tillgodoses i Gaza.

Regeringen betonar att framsteg också behöver göras när det gäller planens andra delar för att nå ett varaktigt slut på kriget och på sikt en tvåstatslösning. Det kommer uppgifter om att sådana samtal har inletts, vilket i så fall vore mycket välkommet. En tvåstatslösning är den enda möjligheten att uppnå en varaktig fred, och regeringen kommer att fortsätta verka för ett gemensamt EU-agerande för en tvåstatslösning och för att motverka unilaterala steg som underminerar förutsättningarna för en sådan.

Regeringen välkomnar också att EU-insatserna Eupol Copps och EU BAM Rafah står redo att fortsätta stödja den palestinska myndigheten och därigenom bidra till ett genomförande av överenskommelsen och planen. EU bör också fortsätta att se över vilka andra möjligheter och instrument som finns för att bidra till Gazas återuppbyggnad och framtid. Det inkluderar stöd till en reformerad palestinsk myndighet.

Den positiva utveckling vi nu ser förtar inte någon parts skyldigheter enligt folkrätten. Eventuella överträdelser måste utredas, och ansvariga måste ställas till svars. Regeringens arbete för att stå upp för folkrätten kommer att bestå.

På samma gång som EU bör stödja de ansträngningar som görs för att uppnå en varaktig fred behöver EU också behålla sina möjligheter att agera för att sätta press på parterna. Kommissionen har konstaterat att det åtgärds paket som har föreslagits, alltså inklusive suspendering av de huvudsakliga handelsdelarna i associeringsavtalet och Israels medverkan

i delar av Horizon Europe, ligger kvar på bordet men just nu inte drivs vidare. Detta tycker regeringen i grunden är en rimlig position som ger EU fortsatta påverkansmöjligheter. Samtidigt är det viktigt att EU inte agerar på ett sätt som riskerar att försvåra överenskommelsens genomförande. Det förblir viktigt att EU i dialog med länder i regionen upprätthåller trycket.

Arbetet fortsätter också, med svenskt stöd, för ytterligare sanktioner mot Hamas och en skärpning av sanktionsregimen mot terrorism för att möjliggöra ytterligare listningar.

På Västbanken fortsätter det oacceptabla bosättnarvåldet och bosättningsexpansionen, i strid med folkrätten. Förslagen om ytterligare sanktioner mot extremistiska bosättare fortsätter därför att vara relevanta. Här vill regeringen se beslut. Vi får inte tappa fokus på Västbanken. Av samma skäl fortsätter regeringen att driva förslaget om sanktioner mot enskilda israeliska ministrar som aktivt motverkar en tvåstatslösning.

Låt mig avslutningsvis konstatera att framtagandet av 20-punktsplanen än en gång har understrukt vikten av regionens engagemang. Qatar, Turkiet och Egypten har som medlare en särställning. Saudiarabien har också en nyckelroll som medordförande för högnivåmöten om tvåstatslösningen och den tillhörande deklarationen, som Sverige har ställt sig bakom. Saudiarabiens och Förenade Arabemiratens tydliga budskap till Israel om det oacceptabla i en eventuell annektering av Västbanken har stor betydelse. Också Jordanien är en central aktör.

Regeringen understryker vikten av fortsatt nära dialog och samarbete med länderna i regionen. Situationen i Gaza och på Västbanken diskuterades vid utrikesministermötet mellan EU och GCC i Kuwait i förra veckan, där jag deltog, och den står också på dagordningen för det toppmöte mellan EU och Egypten som hålls i Bryssel nästa vecka.

Anf. 107 ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V):

Herr ordförande! Vapenvilan är varmt välkommen, men efter att freden i Gaza trätt i kraft skulle vi vilja lyfta fram följande saker.

Humanitärt tillträde har ännu inte skett i nödvändig omfattning för att rädda liv, enligt FN-rapporter. Vi vill också göra medskicket att det är oerhört viktigt att regeringen och EU nu ger stöd till UNRWA för att deras funktion som ryggrad i utlämningen av hjälp inte ska fallera.

Vi ser också behovet av att Sverige återupptar stödet till följeslagarprogrammet och att den internationella närvaron i Palestina ökar markant, liksom att krigsförbrytare hålls ansvariga både i internationella domstolar och genom ekonomiska sanktioner. Vi får inte släppa kraven på de israeliska ministrarna eller minska trycket på de extremistiska bosättarna.

Slutligen vill jag understryka vikten av att vi aldrig accepterar att svenska och europeiska medborgare behandlas inhumant och utsätts för tortyr, som i fallet med Greta Thunberg.

Anf. 108 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Ordförande! Tack, kabinetssekreteraren, för redogörelsen!

Vi hade uppe den här frågan, i alla fall delvis, även med EU-ministern alldeles nyss. Det är ju en glädjande vecka i stort, får man ändå säga; det är verkligen glädjande att hela den israeliska levande gisslan har släppts

och att ett fredsavtal ändå har kunnat tas fram. Vi hoppas nu verkligen att det kan bli en permanent vapenvila, och det är klart att vi alla ska fokusera på det.

Vi ser nu att vi har en lång väg framför oss och att det kommer att krävas enorma resurser. Det handlar om ett totalt återuppbyggande av ett helt sönderbombat Gaza. Behoven är enorma; det finns mängder av föräldralösa barn och mängder av barn som har förlorat armar, ben, ögon och hörsel. De medicinska behoven är enorma, och det gäller även de humanitära behoven – och hjälpen släpps ännu inte in. De här behoven går nästan inte att jämföra med något annat, och jag tror dessutom att vi knappt ens vet fullt ut vad vi egentligen kommer att mötas av eftersom vi faktiskt inte har släppts in under den här tiden.

EU behöver verkligen vara en kraftfull part i detta. Man behöver agera och ta ett stort ansvar för återuppbyggnaden, och även Sverige behöver göra det. Det handlar om allt från bistånd till frågan om medicinsk evakuerings, som har varit uppe tidigare. Med tanke på de medicinska behov som finns kommer ett sönderbombat Gaza inte att kunna lösa situationen. Vi ser också ett Västbanken där det pågår alla möjliga stridigheter, och där finns det inte ett sjukvårdssystem som kan hantera läget. Egypten kan inte ensamt hantera allt det här, utan vi anser att även europeiska länder behöver agera. Jag hoppas att även denna fråga kommer att dyka upp. Den har ju lyfts tidigare inom EU, och jag hoppas att Sverige nu är berett att agera.

Lite på samma tema som det Vänsterpartiet tog upp tidigare är det också otroligt viktigt att man nu ser till att säkra bevis – att de internationella domstolarna släpps in och att man ser till att de folkrättsbrott som har begåtts verkligen kan bevisas och lagföras. Det är otroligt viktigt i det här läget, och det är *nu* detta måste tillgodoses.

Sedan måste allt fokus såklart ligga på tvåstatslösningen nu. Därför blir det som samtidigt sker på Västbanken otroligt viktigt, vilket vi var inne på under samrådet med EU-ministern. Vi får inte förlora fokus på vad som händer på Västbanken. Det är såklart otroligt viktigt att vi ser till att 20-punktsplanen upprätthålls och följs, men samtidigt måste trycket mot Israel finnas kvar. Israels agerande på Västbanken går nämligen rakt emot domstolens rådgivande yttrande. Inte bara backar man inte från de bosättningar man har, utan man rent av utökar dem – också med det faktiska målet, uttalat av finansministerns stab, att förhindra möjligheten till en palestinsk stat.

Det här är oerhört bekymmersamt. Jag vet att utrikesministern har markerat, men det räcker inte med ord. Det är det vi har varit inne på flera gånger i EU-nämnden – att man verkligen måste agera. Det är nämligen tydligt att Israel inte lyssnar på enbart ord. Under den här fasen måste detta verkligen fortsätta att vara i fullt fokus. Vi vet att förslagen ligger på bordet, men vi menar att Sverige måste fortsätta att driva på i den här frågan.

Detsamma gäller UNRWA, FN:s organisation för palestinska flyktingar, och att man driver på mot Israel även där. Apropå det ansvar Israel har enligt folkrätten, som kabinetssekreteraren själv redogjorde för, är det otroligt viktigt att knesset nu faktiskt backar från de lagstiftningar de tidigare har antagit, släpper in UNRWA och låter organisationen verka.

Vi påminde under den förra punkten än en gång om att vi står fast vid våra tidigare avvikande ståndpunkter om att man måste pausa associeringsavtalet, och det står vi fast vid just för att vi verkligen menar att man måste agera kraftfullt mot Israel här och nu.

Slutligen har jag en fråga, och den handlar om skatterna. Man har inte gett den palestinska myndigheten tillgång till skatterna, och det har till och med funnits uppgifter om att skatterna kan ha använts för att exempelvis utöka checkpoints och liknande. Kan kabinetssekreteraren säga om man vet någonting om skatterna? Kommer frågan upp nu, och ser det ut som att den palestinska myndigheten nu faktiskt får tillgång till skatterna?

Anf. 109 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Jag ska inte upprepa något utan skulle i stället vilja instämma till fullo i det som Alexandra Völker just sa. Jag tror nämligen att Alexandra bockade av alla punkter på min lista.

Anf. 110 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS:

Egentligen kan man säga att de frågor som ställdes i väldigt hög grad handlar om det som kommer att stå på dagordningen för FAC-mötet i Luxemburg på måndag, det vill säga: I det uppkomna läget, hur kan EU tillsammans bäst stödja den fredsuppgörelse som har träffats och säkerställa att den håller? Det handlar om det humanitära tillträdet, det humanitära stödet och återuppbyggnadsfrågorna. Det handlar också om de EU-institutioner som finns inte minst för att stödja en reformerad palestinsk myndighet, som också är en del av en hållbar lösning i riktning mot tvåstatslösningen. Det är alltså precis de här frågorna som kommer att stå på dagordningen när vi diskuterar.

Jag föreställer mig att diskussionen den här gången kommer att bli lite annorlunda – mer framåtblickande och stödjande snarare än den ibland repetitiva diskussion som vi har haft vid ett antal tidigare FAC-möten. Det är i grunden positivt.

När det gäller den humanitära delen vet vi, som jag sa, att de humanitära leveranserna inte har kommit igång i linje med avtalet. Vi får dagligen och stundligen rapporter om hur många lastbilar som kommer in, men hur många är det som *inte* kommer in? Man kan också förstå att det kan finnas livsmedel och andra förnödenheter utanför men att vägar behöver röjas upp och så vidare. Det tar alltså lite tid, men bilden är ändå hoppingivande.

När det gäller det svenska stödet, inklusive frågan om UNRWA, är kanalerna något som Sverige ständigt prövar och ser över. Det viktiga för regeringen har varit att säkerställa att humanitärt stöd når mottagarna så bra som möjligt via de kanaler som står till buds, och det anser vi att det har gjorts. Vi är inte bara en av de största givarna, utan vi har också fått igenom de frågorna.

När det gäller Västbanken tror jag att jag berörde i mitt anförande att det är viktigt att bibehålla fokus på Västbanken. Fredsoverenskommelsen omfattar inte Västbanken, och vi ser att händelseutvecklingen där är en källa till fortsatt risk för instabilitet och så vidare. Som jag sa driver regeringen fortsatt de frågorna. Pausandet av handelsdelen i associeringsavtalet är något som kommissionen, EEAS och de flesta medlemsländer anser bör ligga kvar på bordet tills vidare, för att upprätthålla trycket, men inte drivas

nu. Så är det inte när det gäller Västbanksfrågorna, som vi och andra kommer att fortsätta driva givet situationen.

När det gäller skattefrågan, alltså de innehållna skatterna till den palestinska myndigheten, har regeringen systematiskt drivit att de måste komma fram. Det handlar om att ge den palestinska myndigheten en chans att fungera och om att inte bidra till ökad radikaliserings. Vi vet att den palestinska myndigheten befinner sig i ett väldigt svårt ekonomiskt läge, och som jag sa har Sverige och EU konsekvent uppmanat Israel att omedelbart överföra de palestinska skattemedel som Israel håller inne. Det var också ett samlat budskap vid mötet i associeringsrådet.

Utan att föregripa diskussionen på måndag tror jag att det är högst sannolikt att frågan kommer upp till diskussion igen, med tanke på fredsöverenskommelsens olika beståndsdelar och vikten av att skapa en väl fungerande palestinsk myndighet.

Anf. 111 REBECCA LE MOINE (MP):

Ordförande! Att vara sist ut i oppositionsrundan innebär att det inte är särskilt mycket som inte redan har sagts. Jag instämmer i mycket av det som Alexandra Völker har framfört.

Vi i Miljöpartiet menar också att pausandet av associeringsavtalet bör stå fast eftersom man helt enkelt inte ser de förbättringar som krävs. Mänskliga rättigheter kränks fortfarande på Västbanken och i östra Jerusalem.

Vi anser också att Israel måste garantera att tillräckligt mycket humanitärt stöd kommer in. 94 procent av sjukvården är utslagen. Vi ser med oro på att det har införts en daglig kvot för antalet lastbilar som får komma in i Gaza och att den kvoten är lägre än före kriget. Det är också många internationella organisationer som har nekats tillträde för att leverera nödhjälp. Det är en process som blir onödigt långdragen. Det här skjuts upp till årsskiftet, och det är något som måste komma på plats som snart som möjligt.

Vi menar också att vi inte får släppa kravet på sanktioner mot extremistiska israeliska ministrar och bosättningspolitiken.

Vi håller med om det som Vänsterpartiet framförde om att också svenska medborgare måste få skydd från till exempel kidnappning och tortyr. Vi är väldigt oroade över de rapporter som kommit från svenska medborgare som kommit tillbaka och kan vittna om en hemsk erfarenhet.

Jag tror att det här kommer att bli vår avvikande standpunkt.

Det finns några ställen i förslaget till svensk standpunkt där vi önskar att regeringen kunde vara lite tydligare.

Ett exempel är "behöver EU fortsatt kunna använda restriktiva åtgärder". Där hade vi önskat att det stod att EU fortsatt ska använda restriktiva åtgärder.

Ett annat exempel: "Regeringen har beredskap att fortsätta verka för att EU upprätthåller trycket." Där hade vi önskat inte bara beredskap utan att man ska fortsätta verka för att EU ska upprätthålla trycket.

Med det har jag redogjort för Miljöpartiets avvikande standpunkt.

Anf. 112 ANNA LASSES (C):

Vi står fast vid vår avvikande standpunkt när det gäller associeringsavtalet.

Jag håller också med om de förstärkningar i texten som Rebecka Le Moine just nämnde.

2025/26:7
17 oktober

Anf. 113 ALEXANDRA VÖLKER (S):
Exakt samma som Anna Lassés precis uttryckte.

Anf. 114 ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V):
Samma sak gäller Vänsterpartiet.

Anf. 115 ORDFÖRANDEN:
Med det konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med avvikande ståndpunkter från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet.
Vi tar oss vidare till dagordningspunkt 7, Övriga frågor.

Anf. 116 Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS:
Under Övriga frågor har Spanien bett att få informera om det kommande EU-Celac-toppmötet, som hålls i Colombia.
Finland ska uppdatera om OSSE:s ministermöte. Jag kan tillägga att den finska utrikesministern precis har besökt länderna i södra Kaukasus.
Litauen ska ta upp en fråga rörande Belarus.

Anf. 117 ORDFÖRANDEN:
Vi tackar så mycket för informationen.
Därmed tackar vi kabinetssekreteraren med medarbetare för deltagandet vid dagens sammanträde i EU-nämnden och önskar lycka till i Luxemburg och trevlig helg när det blir dags.

§ 4 Transport-, telekommunikations- och energifrågor
Statssekreterare Sara Modig

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för transport, telekommunikation och energi den 16 juni 2025

Återrapport från informellt ministermöte den 5 september 2025

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för transport, telekommunikation och energi den 20 oktober 2025

Anf. 118 ORDFÖRANDEN:

Nästa punkt på EU-nämndens dagordning är TTE-frågor med fokus på energi.

Vi hälsar statssekreterare Sara Modig med medarbetare hjärtligt välkomna till dagens sammanträde.

Vi börjar med en återrapport.

Anf. 119 Statssekreterare SARA MODIG:

Herr ordförande! Nämnden har tagit emot de skriftliga rapporterna från rådsmötet den 16 juni och det informella energiministermötet den 5 september.

Anf. 120 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar så mycket för informationen.

Då går vi in på dagordningspunkt 3, Förordning om utfasning av importen av rysk naturgas, om förbättrad övervakning av potentiella energiberoenden och om ändring av förordning (EU) 2017/1938.

Anf. 121 Statssekreterare SARA MODIG:

Herr ordförande! Vid rådsmötet väntas ministrarna anta en allmän riktlinje för den så kallade REPowerEU-förordningen om utfasningen av import av rysk naturgas.

Nämnden har fått den kommenterade dagordningen med regeringens föreslagna ståndpunkter.

Sammanfattningsvis kan sägas att regeringen anser att EU:s beroende av rysk energi, inte minst fossila bränslen, ska upphöra så snart som möjligt. EU behöver vidta ytterligare åtgärder för att bryta beroendet av rysk energi och därmed stärka EU:s försörjningstrygghet.

Regeringen välkomnar därför förslaget till förordning och tydligt tidssatta mål för att fasa ut EU:s import av rysk naturgas. Att anta förordningen är ett mycket viktigt steg för EU på väg mot oberoende av import av rysk energi.

Regeringen stöder förbud mot import av rörbunden naturgas och LNG från Ryssland och en hög ambitionsnivå i förordningen.

Regeringen välkomnar krav på nationella diversifieringsplaner för naturgas och olja samt rapporteringskrav vid import av rysk naturgas. Det är viktigt för ökad transparens och ökad spårbarhet när det gäller naturgasens ursprung.

Regeringen avser att ställa sig bakom rådets allmänna riktlinje.

Anf. 122 AIDA BIRINXHIKU (S):

Vi från Socialdemokraterna välkomnar förordningen. Vi tycker att den också ligger i linje med det tillkännagivande som riktades av ett enigt näringsutskott 2022.

Med det sagt skulle vi vilja se en mer ambitiös och långtgående ansats. I korthet handlar det om att vi inte vill ha några undantag alls. Vi skulle gärna se att kärnbränsle var inkluderat och att det fanns ett obligatoriskt ursprungsmärkningssystem på EU-nivå av bensin och diesel. Vi tycker att diversifieringsplanerna är ett steg i rätt riktning men att mer kan göras.

Vi kommer dock inte att anmäla en avvikande ståndpunkt, utan vi ser en poäng i att man är enig på EU-nivå i det här läget. Därför ger vi inte uttryck för någon annan ståndpunkt än att man ska ställa sig bakom den allmänna riktlinjen.

Anf. 123 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Vi hade egentligen velat ta bort undantaget för Ungern och Slovakien, men vi kan definitivt förstå varför det ser ut som det gör.

Även vi har tidigare haft avvikande synpunkter, då vi hade velat gå längre, men precis som föregående talare står vi bakom ståndpunkten. Vi har det i stället som medskick.

Anf. 124 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag tackar för föredragningen. Det är mycket positivt i hur man har kommit framåt här.

Vi i Miljöpartiet hade också gärna sett att man inte hade gjort undantag så att det här gäller stopp av import av all rysk olja och annan fossil energi. Det hade också kunnat börja gälla så tidigt som möjligt.

Vi hade önskat inga undantag, som sagt, och även ursprungsmärkning. Det är något som vi har drivit länge, så frågan är hur vi ska förhålla oss till glädjen över att det här nu finns på plats när vi också vill ha enighet.

Jag gör som de tidigare talarna och gör det till ett medskick. Jag tror att jag har varit tydlig med var Miljöpartiet står i detta genom hela processen.

Anf. 125 Statssekreterare SARA MODIG:

Tack för medskicken! Jag har bara några korta kommentarer.

Vad gäller ursprungsmärkning är att öka spårbarhet och transparens steg i rätt riktning.

Vad gäller kärnbränsle aviseras det i REPowerEU-färdplanen, men den har inte presenterats ännu.

Vad gäller mer ambitiöst och inga undantag har Sverige varit pådrivande och ambitiöst. Vissa medlemsstater vill se ännu fler undantag, och vissa medlemsstater har helt andra förutsättningar än vi har för att fasa ut.

Vad gäller åtgärder för olja aviseras de i färdplanen och i den här förordningen, inklusive diversifieringsplaner och utfasning av olja via rörledningar.

Anf. 126 ORDFÖRANDEN:

Med det konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Elektrifiering som drivkraft för en konkurrenskraftig och ren omställning.

Anf. 127 Statssekreterare SARA MODIG:

Herr ordförande! Vid rådsmötet kommer ministrarna att ha en diskussion om elektrifieringen som drivkraft för en konkurrenskraftig och ren omställning.

Nämnden har fått den kommenterade dagordningen med regeringens föreslagna ståndpunkt.

Sammanfattningsvis kan sägas att elektrifieringen av Sverige är högt prioriterad för regeringen för att uppnå nationella klimatmål och EU-åtaganden på klimatområdet samt för att stärka konkurrenskraften. Politiken behöver fokusera på att skapa rätt förutsättningar för klimatomställningen genom att undanröja befintliga hinder. Energipolitiken kan bidra genom långsiktig planering och förutsättningar för tillgång till ren, robust och konkurrenskraftig energi och effektiv användning av nät.

Regeringen anser att efterfrågan på el ska styra utvecklingen av elsystemet och att ökad elektrifiering bör utgå från industrins och hushållens behov. Vad som är viktigare än sammanlänknings är korrekta prissignaler och att regioner med stor efterfrågan även har egen produktion av planerbar ren energi.

En elektrifiering av industrin, inklusive indirekt elektrifiering genom vätgas, behövs för att fasa ut fossila bränslen. EU:s energieffektiviseringspolitik bör inte motverka sådan elektrifiering som kan innebära ökad energianvändning.

Regeringen anser att åtgärder för att främja elektrifiering av industrin bör resultera i minskad detaljreglering, färre rapporteringskrav och minskade utsläpp.

Anf. 128 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Jag är tvungen att gå nu, men vi står bakom de ståndpunkter som är kvar.

Anf. 129 AIDA BIRINXHIKU (S):

Först och främst skulle vi från Socialdemokraterna vilja uttrycka vår oro över Sveriges trovärdighet i diskussioner som rör att öka takten i elektrifieringen. Det handlar om att vi rör oss längre bort från nationella åtaganden och åtaganden på EU-nivå när det gäller klimatmålen men även om det faktum att kommissionen nu har väckt talan i EU-domstolen om tillståndsförfaranden för förnybar energi.

Jag har en fråga till statssekreteraren. Utöver produktion har vi i utskottet diskuterat indelningen av elprisområden på ett ändamålsenligt sätt för att kunna uppnå samhällsekonomiska vinster. Här finns det betydligt mer att göra på EU-nivå, inte minst när det gäller Tyskland. Är det här något som regeringen avser att lyfta upp i diskussionen?

Ordförande! Vi från Miljöpartiet har en del synpunkter på hur ståndpunkten är formulerad.

En mening lyder: "Politiken behöver fokusera på att skapa rätt förutsättningar för klimatomställningen genom att undanröja befintliga hinder." Vi hade gärna sett att man uttryckte sig så här: Politiken behöver fokusera på att skapa rätt förutsättningar för klimatomställningen genom tydliga prissignaler om att fossila bränslen kommer att bli dyrare och fasas ut tillsammans med satsningar på snabb utbyggnad av förnybar elproduktion, grön baskraft och energieffektivisering.

En annan formulering som vi skulle vilja byta ut är denna: "Vad som är viktigare än sammanlänkningar är korrekta prissignaler och att regioner med stor efterfrågan även har egen produktion av planerbar ren energi." Där skulle vi vilja lägga till att sammanlänkningar är viktiga eftersom de möjliggör mer billig, förnybar energi kombinerat med reglerbar kraft.

Den sista meningen vi skulle vilja byta ut är: "EU:s energieffektiviseringspolitik bör inte motverka en sådan elektrifiering som kan innebära ökad energianvändning." Vi skulle i stället vilja formulera det så här: Energieffektivisering är det enskilt billigaste och snabbaste sättet att tillgängliggöra mer el, och energieffektivisering bör därför vara en central del av EU:s arbete för en snabbare elektrifiering.

Jag kan ana att det blir svårt att ändra den här ståndpunkten. Därför anmäler jag detta som en avvikande ståndpunkt från Miljöpartiets sida.

Anf. 131 Statssekreterare SARA MODIG:

Här får jag be om hjälp från tjänstemännen, framför allt när det gäller svar på Aida Birinxhikus fråga.

Anf. 132 Gruppchef TRULS BORGSTRÖM:

Frågan gällde elområden. Detta är ju en fråga som har varit aktuell under en längre tid. Sverige har gentemot kommissionen och specifika länder drivit på vad gäller vikten av att alla genomför EU:s elmarknadslagstiftning som det är tänkt. Detta är en fråga som har kommit upp flera gånger.

Nu förs en diskussion om elektrifieringen av industrin. Det är en ganska bred fråga som delvis också berör elmarknadsfrågor. En del av den kommenterade dagordningen handlar om vad som är viktigare än sammanlänkningar, alltså korrekta prissignaler och att regioner med stor efterfrågan har egen planerbar elproduktion. Den ståndpunkten kopplar till det som Socialdemokraterna lyfte fram i sin fråga.

Anf. 133 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande ståndpunkt från Miljöpartiet.

Vi går till rådsdagordningens punkt 5, Energisäkerhet och energiresiliens i Ukraina och Moldavien samt den strategiska betydelsen av deras integration i EU:s energimarknad.

Anf. 134 Statssekreterare SARA MODIG:

Herr ordförande! Vid rådsmötet kommer ministrarna alltså att diskutera energisäkerhet och motståndskraft i Ukraina och Moldavien samt den strategiska betydelsen av deras integration i EU:s energimarknad. Nämnden har fått den kommenterade dagordningen med regeringens föreslagna ståndpunkt. Sammanfattningsvis kan sägas att regeringen stöder en fortsatt integration av Ukraina och Moldavien i EU:s energimarknad för att göra elsystemen mer stabila. Regeringen anser att Europas beroende av rysk energi, inte minst fossil energi, bör upphöra så snart som möjligt.

Sveriges viktigaste utrikespolitiska uppgift är fortsatt stöd till Ukraina. Stödet är omfattande, pålitligt och långsiktigt. Energisektorn är fortsatt högt prioriterad inom ramen för Sveriges civila stöd till Ukraina.

Sverige har bidragit till Moldaviens fond för minskad energisårbarhet. Regeringen stöder EU:s övergripande strategi för Moldaviens energi-oberoende och motståndskraft.

Anf. 135 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Övriga frågor.

Anf. 136 Statssekreterare SARA MODIG:

Vi har inga övriga frågor.

Anf. 137 ORDFÖRANDEN:

Med detta får vi tacka statssekreterare Sara Modig med medarbetare för närvaron vid dagens EU-nämnd. Vi beklagar förseningen och önskar lycka till på rådsmötet samt en trevlig helg när det blir dags!

§ 1 Miljöfrågor	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L).....	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 4 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L).....	2
Anf. 5 JYTTE GUTELAND (S)	3
Anf. 6 ANNA LASSES (C).....	3
Anf. 7 ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V)	4
Anf. 8 REBECKA LE MOINE (MP).....	4
Anf. 9 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L).....	4
Anf. 10 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 11 JYTTE GUTELAND (S)	5
Anf. 12 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 13 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L).....	5
Anf. 14 JYTTE GUTELAND (S)	7
Anf. 15 REBECKA LE MOINE (MP).....	8
Anf. 16 ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V)	8
Anf. 17 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L).....	8
Anf. 18 ORDFÖRANDEN.....	9
Anf. 19 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L).....	9
Anf. 20 REBECKA LE MOINE (MP).....	10
Anf. 21 ANNA LASSES (C).....	10
Anf. 22 ORDFÖRANDEN.....	11
Anf. 23 JYTTE GUTELAND (S)	11
Anf. 24 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L).....	11
Anf. 25 ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V)	11
Anf. 26 ANNA LASSES (C).....	11
Anf. 27 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L).....	11
Anf. 28 ORDFÖRANDEN.....	12
Anf. 29 REBECKA LE MOINE (MP).....	12
Anf. 30 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L).....	12
Anf. 31 ORDFÖRANDEN.....	12
Anf. 32 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L).....	12
Anf. 33 REBECKA LE MOINE (MP).....	13
Anf. 34 JYTTE GUTELAND (S)	13
Anf. 35 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L).....	14
Anf. 36 ORDFÖRANDEN.....	14
Anf. 37 AIDA BIRINXHIKU (S)	14

Anf. 38	Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L).....	15
Anf. 39	AIDA BIRINXHIKU (S)	15
Anf. 40	Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L).....	15
Anf. 41	ORDFÖRANDEN.....	15
Anf. 42	Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L).....	16
§ 2	Allmänna frågor.....	17
Anf. 43	ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 44	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	17
Anf. 45	ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 46	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	17
Anf. 47	ANNA LASSES (C).....	18
Anf. 48	GUNILLA CARLSSON (S)	19
Anf. 49	ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V)	19
Anf. 50	REBECKA LE MOINE (MP).....	19
Anf. 51	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	20
Anf. 52	ANNA LASSES (C).....	22
Anf. 53	REBECKA LE MOINE (MP).....	23
Anf. 54	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	24
Anf. 55	ORDFÖRANDEN.....	25
Anf. 56	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	25
Anf. 57	AIDA BIRINXHIKU (S)	25
Anf. 58	ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V)	26
Anf. 59	ANNA LASSES (C).....	26
Anf. 60	ANNA VIKSTRÖM (S).....	26
Anf. 61	REBECKA LE MOINE (MP).....	27
Anf. 62	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	27
Anf. 63	ORDFÖRANDEN.....	28
Anf. 64	ANNA LASSES (C).....	28
Anf. 65	ORDFÖRANDEN.....	28
Anf. 66	AIDA BIRINXHIKU (S)	28
Anf. 67	ORDFÖRANDEN.....	28
Anf. 68	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	29
Anf. 69	ORDFÖRANDEN.....	29
Anf. 70	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	29
Anf. 71	ALEXANDRA VÖLKER (S).....	31
Anf. 72	ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V)	31
Anf. 73	JYTTE GUTELAND (S)	31
Anf. 74	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	32
Anf. 75	ANNA LASSES (C).....	34
Anf. 76	REBECKA LE MOINE (MP).....	34
Anf. 77	ORDFÖRANDEN.....	35
Anf. 78	JYTTE GUTELAND (S)	35
Anf. 79	ALEXANDRA VÖLKER (S).....	35
Anf. 80	ORDFÖRANDEN.....	36
Anf. 81	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	36
Anf. 82	ORDFÖRANDEN.....	36
Anf. 83	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	36
Anf. 84	ORDFÖRANDEN.....	37

Anf. 85	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	37
Anf. 86	ORDFÖRANDEN	38
Anf. 87	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	38
§ 3	Utrikesfrågor	39
Anf. 88	ORDFÖRANDEN	39
Anf. 89	Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS	39
Anf. 90	ORDFÖRANDEN	39
Anf. 91	Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS	39
Anf. 92	ANNA LASSES (C)	40
Anf. 93	ALEXANDRA VÖLKER (S)	40
Anf. 94	Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS	41
Anf. 95	ORDFÖRANDEN	41
Anf. 96	Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS	41
Anf. 97	ANNA LASSES (C)	42
Anf. 98	ALEXANDRA VÖLKER (S)	43
Anf. 99	Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS	43
Anf. 100	ORDFÖRANDEN	44
Anf. 101	Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS	44
Anf. 102	REBECKA LE MOINE (MP)	44
Anf. 103	ALEXANDRA VÖLKER (S)	45
Anf. 104	Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS	45
Anf. 105	ORDFÖRANDEN	45
Anf. 106	Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS	45
Anf. 107	ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V)	47
Anf. 108	ALEXANDRA VÖLKER (S)	47
Anf. 109	ANNA LASSES (C)	49
Anf. 110	Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS	49
Anf. 111	REBECKA LE MOINE (MP)	50
Anf. 112	ANNA LASSES (C)	50
Anf. 113	ALEXANDRA VÖLKER (S)	50
Anf. 114	ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V)	51
Anf. 115	ORDFÖRANDEN	51
Anf. 116	Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS	51
Anf. 117	ORDFÖRANDEN	51
§ 4	Transport-, telekommunikations- och energifrågor	52
Anf. 118	ORDFÖRANDEN	52
Anf. 119	Statssekreterare SARA MODIG	52
Anf. 120	ORDFÖRANDEN	52
Anf. 121	Statssekreterare SARA MODIG	52
Anf. 122	AIDA BIRINXHIKU (S)	53
Anf. 123	ANNA LASSES (C)	53
Anf. 124	REBECKA LE MOINE (MP)	53
Anf. 125	Statssekreterare SARA MODIG	53
Anf. 126	ORDFÖRANDEN	53
Anf. 127	Statssekreterare SARA MODIG	54
Anf. 128	ANNA LASSES (C)	54
Anf. 129	AIDA BIRINXHIKU (S)	54
Anf. 130	REBECKA LE MOINE (MP)	54
Anf. 131	Statssekreterare SARA MODIG	55
Anf. 132	Gruppchef TRULS BORGSTRÖM	55
Anf. 133	ORDFÖRANDEN	55

2025/26:7
17 oktober

Anf. 134	Statssekreterare SARA MODIG	55
Anf. 135	ORDFÖRANDEN.....	56
Anf. 136	Statssekreterare SARA MODIG	56
Anf. 137	ORDFÖRANDEN.....	56